

A SZULTÁN UNOKÁI

REGÉNYES ELBESZÉLÉS

**IRTA:
VERNE GYULA**

**FORDITOTTA:
ZIGÁNY ÁRPÁD**

Budapest, 1909.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-163-8 (online)
MEK-16737

TARTALOM

A rubin története.

A két Djalma.

Keresztül húzott számítás.

A Yildiz-kioszkban.

Bűvészet és babona.

A három szultán.

Az „Élő-Halott” föltámad.

Azár köpönyeget fordít.

Top-Hané alagútjai.

Az utolsó áldozat.

A rubin története.

A marseillei „*Tunisien*” gőzös nagy kürtöléssel farolt oda a galantai rakodó-part hatalmas vámpalotája elé, s a hajósok miután megkötözték a gőzöst az uszó bójákhoz és a part kőoszlopaihoz, kitolták a röpködő hidat, melyen az utasok tolongva iparkodtak kifelé, az európai Törökország csodaszép fővárosába, Konstantinápolyba.

A dragománok, vagyis tolmácsok és a hamálok, vagyis hordárok egymást tulkiabálva kínálták szolgálataikat az utasoknak, a kik boszankodva, szitkozódva védekeztek a tolakodó és borralóra éhes tömeg erőszakoskodása ellen. Lassanként aztán, amint az utasok legnagyobb része partra szállt és már a vámvizsgálaton is tulesett, elcsöndesedett az éktelen lárma, s az a néhány utas, aki még a gőzösn volt, már baj és veszedelem nélkül szállhatott partra. Az utasok közt, halkán beszélgetve, hagyta el a hajót két fiatal ember. Az egyik még alig mult husz éves, de értelmes, komoly arcán meglátszott, hogy már ismeri az életet és nem fél a veszedelemtől; a másik már 30 év körül járhatott s öntudatos magatartása, vakmerő tekintete elárulta, hogy a nehézségeket nem ismeri és minden akadályon kész habozás nélkül keresztülgázolni, ha célja megköveteli.

Podgyászukat két hamálra bizva, a fiatalemberek gyalog vágta neki Konstantinápoly piszkos, girbe-görbe utcáinak, melyeken tuczatjával heverésztek, lődörögtek a kóbor kutyák, s miután elhagyták a Yeszi-Validé és Bajazet-mecseteket, befordultak a Pszamatia-negyed egyik mellék utcájába. Itt az idősebbik megállt egy mór-stilű, kisebb ház előtt, melynek hátulsó erkélye a tengerre nyílt, s miután kifizette a hordárokat, kivezette a fiatalabbik társát az erkélyre, a honnan végig láthatták a gyönyörű Bosporus-csatornát.

- Itt bátran beszélgethetünk, - mondta aztán leülve; - a tengernek nincsenek fülei: habjainak halk zugása elnyeli szavainkat.

- Te is tudod, Jean Paul, - kezdte a fiatalabbik csöndesen, hogy V. Murád császár európai módra akarta kormányozni országát a fiatal törökök segítségével. De minden erőfeszítése megtörött az öreg törökök ellenállásán, a kik a Korán törvényeire hivatkozva ellene szegültek az újításoknak. A küzdelem vége az lett, hogy Abdul-Hamid, a szultán öcscse, élére állt a régi törököknek, összeesküvést támasztott velük, megfosztotta V. Murádot a tróntól s magát kiáltatta ki szultánnak. Aztán, avval az ürügygyel, hogy V. Murád megőrült, bezáratta őt a Cseragán-palotába, a hol azóta fogoly.

- Mindezt jól tudom, - bólintott Jean Paul.

- Apám volt a szegény Murád egyik legbizalmasabb embere, - folytatta Renaud sóhajtva. Mikor a lázadás kitört, Murád rábizta összes készpénzét, valami százezer török fontot, ami harmadfél millió frankot tesz a mi pénzünkben. Átadott továbbá neki egy csodaszép rubint, a mi arra való lett volna, hogy amikor apám a százezer font segítségével megszervezi az ellenforradalmat, juttassa el a rubint a fogoly Murádhhoz, s így értesitse őt arról, hogy a cselekvés órája ütött.

- Nos, aztán?...

- Apámnak sikerült is elmenekülnie, de a határon utólérték Abdul-Hamid kopói és mindenéből kifosztották. Csak a rubint sikerült megmentenie pusztán életén kívül; evvel pedig nem kezdhett semmit. Avval a szilárd elhatározással tért haza Franciaországba, hogy munkájával és vállalkozásaival szerzi meg a fölkeléshez szükséges pénzt, de minden vállalkozása kudarcra végződött, úgy hogy teljesen tönkre ment.

- És a rubin? - kérdezte Jean Paul kíváncsian.

- Az itt van nálam, - felelte Renaud s elővette a gyönyörű drágakövet, mely csodás fényvel szórta szét tüzeit a ráeső napsugarakban.

- A kő itt van nálam s haldokló apám megbízásából azért jöttem ide, hogy visszaadjam Murádnak, s egyuttal följánljam neki életemet és szolgálataimat, boldogult apám helyett...

Jean Paul elvette barátja kezéből a rubint és sokáig csodálkozva nézte a gyönyörű követ; majd így szólt:

- Nekem vannak összeköttetésem a Yildiz-kioszkban s reményem, hogy nemsokára a szultánnak is bemutatnak. Tudod, hogy otthon nem bírtam zöld ágra vergődni, mint orvos és azért adtam el kis örökségemet, hogy ezen a pénzen itt próbáljak szerencsét. Baksissal, vagyis borraivalóval sokat el lehet érni itten, s azt hiszem, hogy már első ittlétemkor eléggé megcsináltam az utamat arra, hogy...

Jean Paul hirtelen elhallgatott, mert halkán kopogtak az ajtón.

- Uram, - kezdte a belépő szolga: Ali Muktár efendi, a fényes padisah belső testőreinek kapitánya, megtudván, hogy a gőzösöd megérkezett, köszönteni óhajt téged.

- Vezesd be! - parancsolta Jean Paul; s mikor a szolga kisietett, halkán mondta Renaudnak: ezt már megvettem... Most menj át a másik szobába, ahonnan végig hallgathatod a beszélgetésünket.

Ő is bement az erkélyről a szobába, a hová néhány perc múlva hajlongva lépett be Ali Muktár, a szultán testőreinek egyenruhájában. Miután köszöntötték egymást, Muktár így szólt:

- Azért siettem hozzád, mert egy csapásra nagy szolgálatot tehetsz a szultánnak és szép összeget is kereshetsz, ha tetszik.

- Hogy tetszik-e?... Csak ki velem barátom.

- Meg kell nősnöd...

- Csak úgy vaktába? - kérdezte Jean Paul meglepetve. Nálunk ez nem megy olyan gyorsan! És ki lenne a menyasszony?

- Mit törődöl velem?... A fő az, hogy a szultánnak szolgálj, ha nőül veszed. Különben biztosíthatlak, hogy a feleséged nem lesz soká a terhedre, mert halálosan beteg.

- Halálosan beteg?...

- Az, - felelte Muktár baljóslatúan. Nyugodt lehetsz, hogy egy hét se telik bele s már megszabadulsz tőle. Így mondta ezt nekem Yerba ezredes és tudhatod, hogy az ő szava szentírás.

- Yerba ezredes, a szultán főhadsegédje?

- Eltaláltad, - bólintott a török mosolyogva. Ő bizott meg avval, hogy kerítsek neki ma éjszakára két megbízható gyaurt....

- Kettőt? Hisz eddig csak rólam volt szó!

- Mind a kettő külön kap száz török fontot, - folytatta Muktár, ügyet se vetve a közbeszólásra. Este kilenc órákor ott kell lenniük a Yeni-Mahallé sarkán; csónak megy értük s a jelszó az lesz: „Mindent tudok”, amire nekik avval kell felelniük, hogy: „Mindent elfelejték”... Nos, ott lesztek?

Jean Paul habozott néhány pillanatig, majd hirtelen elhatározta magát. Ha elfogadja az ajánlatot, azonnal bejut a Yerba ezredes kegyeibe és nyitva lesz előtte a Yildiz-kioszk; mivel arról is bizonyos volt, hogy Renaud szintén beleegyezik a kalandba, határozottan így felelt:

- Ott leszünk én és szolgám, aki ma érkezett meg velem. Az egyik száz font pedig a tied lesz, amiért rám gondoltál.

- Allah áldjon meg a bőkezűségédért! - hajlongott Muktár. El ne felejtsd hát: pontban kilenc órakor, a Yeni-Mahallé sarkán!

Alig hogy az ajtó becsukódott Muktár mögött, máris izgatottan szaladt ki Renaud a másik szobából.

- Meg kell akadályoznunk ezt a merényletet és meg kell mentenünk azt a két boldogtalant! - kiáltotta, izgatottságtól reszkető hangon.

- Kedves barátom, - felelte Jean Paul vállat vonva: - egyelőre ne beszéljünk erről. Most még azt se igen tudjuk, hogy miről van szó; kár tehát előre terveket csinálni. Arra azonban már most is figyelmeztetek, hogy eszeden légy, ha kedves az életed; mert Yerba ezredes bizonyosan egész csapat katonával jön értünk s irgalmatlanul kardélre hányat mindkettőnket, ha csak egy csöppet gyanakszik is ránk....

A két Djalma.

Kadi-Kői és Fener-Bagcse között, ahol a kis Karbati-patak a Kalamis-öbölbe szakad, állott az öreg Ali Remeh majorja, melyet messze földön ismertek vendégszerető gazdájáról. A vén török, a ki nagy ur volt valamikor, azóta vonult vissza ebbe a magányos majorba, amióta V. Murád szultánt az összeesküvők megfosztották trónjától. Mivel egészen európai nevelést kapott, sohase tartott háremet és csak egy felesége volt, de már ez is évek előtt meghalt. Minden öröme és vigasztalása az a két gyönyörű, fiatal leány volt, a kikről a világ azt hitte, hogy ikrek, s az ő édes leányai.

A nap már aláhanyatlott a Bujukderi-hegyek mögé s a vén Ali kint sétálgatott a kertben a két leánynyal. Egyformán szép volt mind a kettő s mégis nagy volt az ellentét köztük; az egyik örökké vidám volt, és ki nem fogyott a dalból, a kacagásból: míg a másik jobban szerette a csöndet s órákig el tudott merengeni a tenger morajló habjai mellett.

- Gyermekeim - kezdte az öreg mély torokhangon: - megint elmúlt egy nap baj nélkül. Áldott legyen érte Allah, a mindenható.

- És Mohamed, az ő prófétája, - felelte a két leány, mély áhitattal, - örködjék az „Élő Halott”, a mi főséges atyánk élete fölött.

Csönd lett; majd az élénkebbik leány sóhajtva kérdezte:

- Mikor jön el a nap, hogy megtudjuk a valót; melyikünk tisztelheti benned az igazi édes apját?

- Allah a megmondhatója, - felelte szomoruan az öreg török. De mindennek eljön a napja: jónak és rossznak egyaránt, a hogy végzetünk föl van írva a sors könyvében.

- Tizennyolc esztendeje várod azt a napot és még egyre késik, - szólt most a komolyabbik leány halkán: - tizennyolc esztendeje!

- Ugy van, - bólintott Ali sóhajtva. Tizennyolc esztendeje, hogy ugyanebben a kertben sétáltam, napszállat után s anyátok itt ült a padon, kis leányunkkal, aki akkor még csak féléves baba volt. Akkor még nem volt, csak egy lányom, a másodikat azon az éjszakán kaptam.

- Mondd el apám, hogy történt! - könyörögtek a lányok.

- Amint beszélgettünk, - sóhajtott Ali, - egyszerre csak lövések dördültek a közeli ligetben s pár pillanat múlva előttem termett egy sötét alak véresen, lihegve és tántorogva. Ijedten borultam le előtte a földre, mert a sötétben is megismertem, hogy Ahmed Aziz áll előttem, az élő halott V. Murád fia, akit a Yildiz-kioszkban tartottak fogva. Ölében hozta a kis leányát s könyörögve nyujtotta oda nekem:

- Téged kereslek... fogjad... rejtsd el... neveld föl, Ali!

- Hát te, fenséges uram?...

- Én elvesztem. Yerba hóhérai már a sarkamban vannak. Abdul bátyám ki akarja irtani egész családukat... Mentsd meg a leányomat és ne törődj velem!

- Még mielőtt szólni birtam volna, - folytatta Ali, - a herceg már eltűnt a bokrok között. Ha nem tartottam volna karomon a kis leányát, azt hittem volna, hogy álmodtam az egészet. De sajnos, kegyetlenül igaz volt minden! Másnap reggel megtalálták a szerencsétlen herceg hulláját a tenger partján, s az én házam körül hetekig ólálkodtak a kopók, mert gyanakodtak, hogy a herceg eltűnt leányát én rejtettem el. Mikor kérdőre vontak, eltagadtam, hogy itt járt a herceg s azt mondtam, hogy két kis iker-leányomon kívül nincs más gyerek a házamban. Hallottunk ugyan lövöldözést az éjjel, de azt hittük, hogy vadászok járnak az erdőben. Meg-

néztek benneteket is, de mivel szegény feleségem egyformán pólyált benneteket, nem tudtak különbséget tenni köztetek s végre is elhitték, hogy mind a ketten az én leányaim vagytok... Ennek már tizenhét éve; Allah azóta elszólitotta mellőlem édes hitestársamat is, de én megőriztem uram és parancsolóm titkát, s megóvtam a szultán unokájának életét.

- S mi nem tudjuk, hogy melyikünk az igazi Djalma, - tört ki keserűen az egyik leány: - nem tudjuk, hogy melyikünknek vagy apánk s melyikünk a szultán unokája.

- Mire való ez a kifakadás? - szólt az öreg Ali méltósággal: - hátha éppen nem te vagy az, aki lenni szeretnél?...

- Óh apám! - pirult a megszegyenített leány: - hisz én nem úgy gondoltam ezt...

- Késő van gyermekeim, - mondta most Ali, hogy kitérjen a magyarázat elől; - Allah már meggyújtotta fényes gyertyáit odafönt, ideje, hogy aludni menjetek.

A két leány, a kik közül az egyik V. Murád unokája volt, engedelmesen kezet csókolt az öreg Alinak és lassan bement a házba.

* * *

Belizár tornya előtt, a Yeni-Mahallé kiugró partján, idegesen járt föl s alá a két fiatal francia. Még hiányzott néhány perc a kilenc órához, midőn a tenger felől gyorsan közeledett egy jókora csónak, melyben vagy két tucat ember ülhetett. A két francia jelentősen összenézett és izgatottan várakozott. Pár perc múlva partot ért a csónak s egy atlétatermetű török tiszt ugrott ki belőle. Egyenesen a két franciához lépett és köszöntés nélkül, kurtán mondta:

- Mindent tudok!

- Mindent elfelejték! - felelte Jean Paul rögtön.

- Akkor mehetünk, - mondta a török röviden. Én Yerba ezredes vagyok.

A franciák udvariasan meghajtották magukat és szótlánul követték a tisztet a csónakba, mely rögtön aztán villámgyorsan indult a Bosporuson lefelé. Jó darabig senki se szólt egy szót se s a két francia alig fért már a bőrébe a kíváncsiságtól. Végre az ezredes megtörte a csöndet és így kezdte:

- Meg kell tudnotok, hogy mit kívánok tőletek. Erős a gyanunk, hogy valaki saját lányaként neveli az állam és a dinasztia egyik legveszedelmesebb ellenségének a gyermekét. Ez a valaki roppant furfangos és még eddig sohase árulta el magát. Azt állítja, hogy a kérdéses leány szintén az övé, illetőleg, hogy ikertestvére az ő leányának, holott ez nem igaz. És hogy biztosítsa saját életét is, meg a két leányét is, Franciaország és Anglia főnhatósága alá menekült. Mind a két leánynak ugyanazt a nevet adta és senki se tudja, hogy a két Djalma közül melyik az övé és melyik a trón ellensége.

- Még mindig nem értem....

- Rögtön megérted; - magyarázta Yerba ezredes. Most azért megyünk a vén Alihoz, hogy mind a két leánya kezét megkérjük a ti számotokra; ha beleegyeznek, akkor csalódtunk s a két leány csakugyan az övé, de ha vonakodik s ha bármelyik leányának a kezét megtagadja, akkor tudni fogjuk, hogy az, a melyiket nem akar férjhez adni, nem az ő leánya; így aztán eltehetjük láb alól a dinasztia ellenségét, ti pedig megkapjátok a száz fontot fejenként.

- És a te pártfogásodat uram, ami ezer fontnál is többet ér, - tette hozzá Jean Paul udvariasan.

Az ezredes szótlánul bólintott és ismét elhallgatott. Jó félóráig siklott a csónak nesztelenül a Bosporus fekete vizein, míg végre a kormányos halkán megszólalt:

- Kadi-Kői!

Pár pillanat múlva a csónak feneké horzsolta a homokos partot s az utasok mind kiugráltak a partra.

- Egy ember itt marad és vigyáz a csónakra, - adta ki Yerba ezredes a parancsot; - a többi velünk jön.

A matrózok vállukra vették a puskát és a kis csapat óvatosan, nesztelenül közeledett a vén Ali majorja felé. A majornak egyik ablaka nyitva volt s egy sötét alaknak a körvonalai látszottak ott, amint az ablakdeszkákon könyökölt... Majd hirtelen fölegyenesedett, mintha megriadt volna s aztán gyorsan eltűnt az ablakból; bizonyos, hogy észrevette a közeledőket!

- Előre! - parancsolta Yerba ezredes boszusan; - már meglátott bennünket, sietnünk kell tehát.

A csapat egy szempillantás alatt körülfogta a majort, s az ezredes döngetni kezdte a kaput kardja markolatával:

- A hünkiar (szultán) nevében, nyissatok ajtót!

Eltelt jó néhány perc, mire Ali megszólalt belülről:

- Legyetek türelemmel, uraim, míg valami ruhát kapok magamra, mert már az ágyból vertetek föl.

- Siess vén gazember! - kiabált Yerba ezredes, - különben rögtön megkorbácsollak!

A mély csöndben, mely erre a fenyegetésre következett, valami halk nevetés hallatszott, mire Ali megkönnyebbülten sóhajtott föl és most már habozás nélkül sietett ajtót nyitni.

- Yerba ezredes! - kiáltott fel rekedten, mihelyt a marcona katonát megpillantotta, s rémülten tántorodott vissza.

- Jó, hogy ismersz, - gunyolódott Yerba ezredes: - legalább könnyebben megértjük egymást. Vezess bennünket a szobába.

Intett embereinek, hogy vigyázzanak mindenre, s ő maga, a két franciával, bement Ali után a tágas ebédlőbe. Ott, miután leült, durván rákiáltott az öreg törökre, aki alázatosan állott előtte:

- Abdul-Hamid tudja, hogy két leányod van és gondoskodni akar a jövőjükről. Azért küldött engem hozzád.

- Legyen áldott a fényes padisah, - felelte Ali alázatosan: - és Allah tetézze minden jóval ezért a jóságáért.

Az ezredes fürkészve, meglepetve nézett az öreg törökre; nyilvánvalóan nem várt ekkora engedékenységet, s ez a nagy készség nyugtalanította. Mégis szinlelte, hogy természetesnek találja Ali megnyugvását és így folytatta:

- Itt van a két vőlegény! - s a franciákra mutatott.

- Frankok? - szólt Ali meglepetve: - pártfogóim az angol és francia nagykövetségen bizonyára nagyon örülni fognak ezen.

- Magammal hoztam az imámot (főpapot) is, - folytatta Yerba ezredes, jól megnyomva minden szót - hogy haladéktalanul összeadhassa a fiatal párokat.

- Még ma este?... Az lehetetlen!

- Semmi se lehetetlen, ha a fényes padisah parancsolja, - kiáltott föl Yerba fenyegetően: - s jaj annak, aki parancsát nem teljesíti!

- Türtöztesd haragodat uram, - mentegetőzött Ali: - de két leányom ma Brusszába utazott, hogy beteg hugomat meglátogassa. Ez azonban csak pár nappal késlelteti a mindenható szultán akaratának teljesülését. Hagyd itt a két katonádat s én holnap reggel korán elindulok velük Brusszába, hogy visszahozzuk leányaimat.

Az ezredes szemei villámokat szórtak. Mint a törbe esett fenevad, mikor nem tud magán segíteni, fogcsikorgatva, indulatosan járt föl s alá a szobába. Nem volt tisztában azzal, hogy igazat mond-e a vén török s ezért nem tudott határozni se. Végtelenül bosszantotta, hogy üres kézzel, dolga végezetlenül menjen vissza a szultán elé, a kinek tudtával erre az éjszakai merényletre vállalkozott s viszont, Alin se tölthette ki dühét, mert hátha igazat mondott s a leányok csakugyan elutaztak Brusszába?

A nyomasztó, félelmetes csönd már sokáig tartott s a két francia szinte lélekzetet se mert venni, mikor hirtelen ijedt sikoltozás, majd nyers röhögés és szilaj káromkodás hallatszott be a kertből.

- Mi ez? - kérdezte Yerba meglepetve.

A vén török nem felelt, csak halálsápadt lett és reszketni kezdett. De a magyarázat nem késett soká. A következő pillanatban föltárult az ajtó s a poroszlók röhögve tuszkoltak be a szobába két fiatal leányt, - a két Djalmát.

- A kertben fogtuk ezeket a galambocskákat, éppen amikor ki akartak szökni, - jelentette az egyik katona.

Keresztül húzott számítás.

A két francia megdöbbenve nézett Alira, aki félájultan roskadt le az egyik székre. Most már előttük állt a dráma a maga rémes teljességében s amint rátévedt szemük az ezredes kegyetlenül gunyos arcára, azonnal tisztában voltak azzal, hogy hatalmas érdekek forognak kockán és dőlnek el a következő pillanatok alatt.

- Allahra! - kiáltott föl Yerba ezredes maró gunynyal: - a két Djalma nagyon hamar megjárta az utat Brüsszába és vissza!... Nos leányok, meggyógyult már a nagynénétek?

S midőn senki se felelt, az ezredes odalépett Alihoz és diadalmasan mondta:

- Most már minden tagadásod hiábavaló. Elárultad magadat és a titkot, a mely különben úgy se volt titok én előttem.

- Ha elárultam is, - felelte Ali, hirtelen összeszedve magát: - azért még se tudod a valót. Nem tudod, hogy melyik Djalma az enyém és melyik Murád unokája.

A két francia meglepetve nézett össze. Ezek a szavak széttépték a rémes titok fátyolát s most már ők is tudták, hogy miért menekült a vén Ali Anglia és Franciaország főnhatósága alá: - Murád szultán unokájának az életét akarta biztosítani. De melyik volt a szultán unokája a két leány közül? Ez volt a kérdés, a melyre csakis Ali adhatott feleletet.

- Nem fontos az, hogy melyik Murád unokája a kettő közül, - szólt most Yerba ezredes kegyetlen hidegvérrel. Ha mind a kettőt elteszem láb alól, akkor megöltem az igazit is.

- Ezt azonban nem teheted meg, - felelte Ali dacosan, - mert a két leányt Anglia és Franciaország polgárjoga védi.

- Csak az egyiket! - gunyolódott az ezredes. Csak az egyiket, mert a szultán vérrokonai fölött senki se gyakorolhat főnhatóságot!

- Hát jól van, csak az egyiket, - mondta Ali vállat vonva: - de találd ki, hogy melyiket, mert én nem mondom meg.

- Akkor ellene szegülsz a szultán akaratának és ez felségsértés! - kiáltott föl az ezredes diadalmasan. A nagyhatalmakkal kötött szerződések értelmében pedig a felségsértőt semmiféle főnhatóság nem védi s így te török törvények alatt állsz... A többit tudod; a kintpadon majd vallani fogsz és megmondod, hogy melyik Djalma az örült Murád leánya!

- Óh apám! - sóhajtott a két szerencsétlen leány: - miért ne hallhatnánk meg együtt mind a hárman?

Az öreg török csüggedten, megtörve bámult maga elé a semmibe néhány pillanatig, majd hirtelen fölegyenesedett és szilárdan mondta:

- Én mégse vallok! A pokol minden kinjai se vinnének rá, hogy eláruljam szerencsétlen uram unokáját.

Renaud szinte önkívületben nézte ezt a megdöbbenő, drámai jelenetet. Ugy rémlett neki, hogy csak álmodja mindezt, s valóban: határos is volt a csodával, hogy mindjárt Konstantinápolyba érkezése napján Murád szultán unokájával hozta össze a véletlen. És ebben a gyűlölettől izzó, forró levegőben fogadalmat tett, hogy egész életét fölszánja a két Djalma életének megmentésére, - mert hiszen mind a kettőt meg kell mentenie, mivel nem tudja, hogy melyik a Murád unokája.

- Kézben a revolvered? - kérdezte sugva Jean Paultól.

- Kézben... de nem lesz rá szükség, - sugta vissza Jean Paul, rejtélyesen mosolyogva.

Renaud meglepetve nézett barátjára; de még mielőtt megkérdezhetné volna tőle, hogy mit jelent ez a kitérő felelet, új szereplők érkeztek a rémes dráma színhelyére.

- A francia nagykövetség titkára! - kiáltott föl Yerba ezredes fogcsikorgatva. És az angol nagykövetség katonai attachéja!

Az ujon érkezettek udvarias meghajlással köszöntötték az ezredest. Elegáns fiatal emberek voltak s nyolc-tíz kavasz - fegyveres csendőr - lépett be hátuk mögött a szobába. Renaud ránézett Jean Paulra, aki elégedetten pödörgette bajuszát, mialatt a francia nagykövetség titkára udvariasan így szólt az ezredeshez:

- Értésünkre esett, hogy ön ma estére ide szándékozik...

- Ki értesítette az urakat? - tört ki az ezredes, hörögve dühében.

- Konstantinápolyi rendőrségünk előtt nincs titok, - felelte a francia nagykövetség titkára kitérően. S miután a védnökségünk alá menekült alattvalók megvédése kötelességünk...

- Nem tudtam, - vágott közbe Yerba ezredes maró gunnyal, - hogy az európai nagyhatalmak ily kitűnő kémrendszert tartanak fenn éppen a Yildiz-kioszk környékén.

- Ez a török iskola, ezredes, - felelte a francia titkár udvarias gunnyal: - s amit tudunk, önöktől tanultuk.

- S lám, - folytatta most az angol attaché: - a lecke hasznunkra vált. Éppen idejében érkeztünk ide, hogy meggátoljuk önt abban, hogy bizonyára tévedésből, török törvények szerint bánjon a mi védenccinkkel.

Renaud szeretett volna ujjongani örömeiben, de ez a jókedve nem sokáig tartott. Mert az ezredes csakhamar visszanyerte higgadtságát és nyugodtan így szólt:

- Ön védenccről beszél, holott itt csak egy védencről lehet szó; ezt az egyet szívesen át is engedem, csak tessék megmutatni, melyik az.

- Ez tévedés lesz ezredes, - rázta fejét a francia titkár - én három védencet látok itt: Alit és a két Djalrát.

- Kettő eljátszotta ezt a jogát, - felelte Yerba ezredes metsző hidegséggel. A két Djalma egyike ugyanis az örült Murád leánya, tehát nem is élvezhet idegen főnhatóságot; Ali pedig ennek a leánynak a rejtegetésével felségsértést követett el, tehát szintén török törvények alá esik.

- Igaz ez? - kérdezte a francia titkár meghökkenve.

- Igaz, - felelte Ali halkán, és szomorúan lehajtotta a fejét.

- Ali tehát foglyom, mert felségáruló, - folytatta az ezredes diadalmasan. Az egyik Djalma szintén foglyom, mert a királyi család tagja és trónkövetelő... Franciaországnak és Angliának tehát csak egy védencc van itt, akit szívesen átengedek, mutassa meg Ali, hogy melyik az!

- Ha megmondanám, hogy melyik az én Djalrá, evvel Murád szultán leányának a halálos ítéletét írnam alá, - rázta fejét Ali. Így pedig, amíg hallgatok, egyiket se bánthatod, mert mindegyik lehet az én leányom s a nagykövetségek nem fogják megengedni, hogy bármelyiket is bántsad, mert ők se tudják, hogy melyik az igazi.

- Ez ugy van, - bólintott a két nagykövetségi tisztviselő.

- Hallgatásommal tehát megmentem Murád szultán unokáját, - folytatta Ali. S ha már Yerba minden áron foglyul akarja ejteni valamelyiket, hát hadd vigye el az egyiket a Yildiz-kioszkba, a másik pedig menjen a nagykövetségbe. Abdul Hamid nem fogja merni bántani foglyát, mert fél a francia és angol hadihajóktól; én pedig...

- Te pedig kinpadra kerülsz és vallani fogsz! - tajtékozott dühében az ezredes, - s akkor meg fog szünni minden kétség...

- A kétség örökké élni fog, - kiáltott föl Ali elszántan - és soha se tudja meg senki, hogy melyik az igazi Djalma kettőjük közül!

És még mielőtt megakadályozhatták volna, kirántotta övéből a hosszú handzsárt, melyet markolatig a szívébe döfött. A jelenlevőket megdermesztette ez a nem várt tragikus fordulat; mindenkinek ereiben megállt a vér, csak Ali mosolygott, miközben a földre roskadt.

- Allah vigyázzon rátok leányaim! - mondta elhaló hangon. Én megőriztem uram titkát és megmentettelek benneteket...

Aztán még egyet sóhajtott - és vége volt!

A Yildiz-kioszkban.

A szultán palotájának angol-kertjében élénken beszélgetett Yerba ezredes a két franciával. Egy-egy bokor mögött, meghatározott időközökben, föl-föltűnnek a tufekdzsik, - albán eredetű testőrök, - akik állig fölfegyverkezve örködtek, hogy hivatlan vendég be ne tolakodjék az igazhivók urának palotájába. A marcona, szálas legények katonásan tisztelegtek az ezredesnek, s megint elbujtak a bokrok mögé, hogy láthatlanul őrizték a park néptelen utjait.

- E szerint a fölséges padisah fogad bennünket? - kérdezte Jean Paul feszült szorongással.

- Minden esetre, - felelte Yerba ezredes. Megmondtam neki, hogy csodás dolgokat fogtok bemutatni, és...

- És?...

- Azt felelte, hogy jól van. Ha igaz, amit ígértetek, akkor rátok bizza Murád megfigyelését; ha pedig nem igaz és megcsaltátok... akkor itt maradtok, de fej nélkül. Nos, tetszik az alku?

- Föltétlenül, - telelte Jean Paul nyugodtan. Mi tudjuk, hogy mit ígértünk, és be is váltjuk azt.

- Akkor rendben vagyunk, - bólintott Yerba. A színház itt van; tegyék meg előkészületeiteket, míg én megjelentem a padisahnak, hogy már itt vagytok.

A két francia fejhajtással bucsuzott el az ezredestől; mihelyt egyedül maradtak, azonnal hozzáfogtak az előkészületekhez. Gyorsan fölállították a terítővel letakart nagy emelvényt, melyet már előbb vitettek oda, s aztán leültek melléje a szinpadon, várván a jó szerencsét, melynek a most következő órában kellett eldőlnie.

Ez alatt Yerba ezredes gyorsan sietett föl a palotába, ahol már javában állt a szelámlík. A fényes udvari ünnepély külső képe valósággal az ezer-egy éjszaka csodás jeleneteihez hasonlított. Európai diplomaták és török főméltóságok, tisztek, papok hemzsegték tarka, szemkápráztató tömegben a remek angol-kert árnyas fasoraiban, a palota termeiben, a park kioszkjaiban és pavillonjaiban. A csodás fényüzéssel berendezett trón-teremben fáradtan, unott arccal ült a szultán és kedvetlenül nézte az előtte hullámzó tarka sokaságot. Kissé görbe háttal, megrokknanva ült aranytól ragyogó trónján, s halálsápadt, beesett arca kísértetiesen vált el feketére festett, gubancos szakállá keretéből. Nagy néha fáradtan intett kezével egy-egy kiválóbb személyiségnek, egyik-másikra unottan rámosolygott üveges szemével, akit pedig megszólításával is kitüntetett, az már a legnagyobb kegyben részesült.

Aztán, mintha egyszerre csak meguntá volna az egész ünnepet, hirtelen fölkelt, s eltűnt a trónja mögött fölállított baldachin egyik szőnyeg-ajtaján keresztül. Senki se követte a kis négyszögletű terembe, ahol a szultán boszusan dőlt le a kerevetre. A ceremónia terhére volt, azért szökött meg előle; s bántotta, hogy ő a milliók ura, kénytelen itt vesztegetni idejét ezen az ünnepélyen, a melyen semmi öröme sincsen!

Most hirtelen megrecscent alatta a kerevet... A szultán villámgyorsan fölegyenesedett, az arca még fehérebb lett s az ajkai reszkettek, miközben gyanakodva, révedezve tekintgetett körül... keze a fegyvert kereste belső zsebében, s homlokán nagy csöppekben verődött ki a halálos félelem verejtéke... künt ezrek és ezrek reszkettek Abdul Kamid nevének pusztá említésére is: - idebent pedig gyáván remegett az igazhivók ura, a mindenható padisah!

Jó néhány percig tartott ez a szorongó félelem, s aztán lassanként lecsillapodott a szultán. Ok nélkül rettegett; nem volt közel senki, aki merényletet tervezett volna ellene. Mert örökké ettől félt és rettegett; s kegyenceinek - köztük Yerba ezredesnek is - csak ezért volt fölötte

korlátlan hatalmuk, mert örökké izgatták a merényletek rém-meséivel s minduntalan megmentőinek tolták föl magukat.

Fáradtan dőlt vissza a kerevetre a szultán és mozdulatlanul hevert ott, behunyva még a szemeit is. Jó negyedóráig tarthatott ez a csöndes szundikálás, melyből furcsa kopogtatás riasztotta föl. A palota belsejébe nyitó ajtón háromszor, különös módon és időközökben kopogott valaki, s midőn a szultán kikiáltott, hogy lehet, Yerba ezredes lépett be.

- Nos? - kérdezte Abdul Hamid izgatottan.

- Minden rendben van fölséges padisah, - jelentette az ezredes alázatosan. A két frank készen áll a próbára és életét teszi kockára, ha nem sikerül.

- És ha sikerül?

- Akkor rájuk kell bízni, hogy megkísértsék a két Djalma rejtélyének megfejtését, mert bizonyos, hogy erre is képesek.

A szultán merően Yerba szemei közé nézett, s hirtelen azt kérdezte:

- Jót állsz értük?

- Ha sikerül ez a mai próba, akkor igen, - felelte Yerba szilárdan. - Ha nem sikerül, akkor magam büntetem meg őket, a miért rászedtek.

- Jól van, - mondta a szultán elgondolkodva: - keresd fel hát őket. Én még visszamegyek a trónterembe néhány pillanatra, s negyedóra múlva magam is ott leszek a Madarak kioszkjában...

Yerba ezredes alázatosan kezet csókolt urának és nesztelenül kisurrant a szobából. A szultán, mihelyt egyedül maradt, ismét lefeküdt a kerevetre és merengve bámult a terem mennyezetére, melynek alján köröskörül emberfej nagyságu karikákban pompáztak a birodalom tartományainak cimerei. Szinte gépiesen jártatta végig szemeit ezeken a karikákon, - a midőn egyszerre csak megállt ereiben a vér és a szemei révedezve tágultak ki... Ugy rémlett neki, mintha az egyik karikából hirtelen eltűnt volna a cimere, helyette fekete üresség tátongna feléje. Aztán, mintha megmozdult volna valami a karika sötét hátterében, - lassanként egy emberfej homályos körvonala bontakoztak ki, s egy emberarc töltötte be a gömbölyű kerevetet...

A halálra rémült szultán rekedten, hörögve kiáltott föl:

- Murád!... Murád!...

Az arc, mely rámeredt a mennyezet aljáról, valóban Murád arca volt; ugyanazé a Murádé, akiről azt hitte, hogy erős őrizet alatt van a Cseragán-kastélyban, már harminc év óta!... De ez nem a mostani Murád volt, hanem a régi; a mostaninak már ősznek, fonnyadtnak kell lennie, - hisz harminc esztendei rabság megtörhette! - ez pedig fiatal volt, a haja, szakála fekete, két szeme pedig egy izzott, mint a parázs.

- Óh, - nyögte Abdul Hamid lélektelenül: - hagyj el, kísértet!... Mít akarsz tőlem?

- Hiába akarod kifürkészni a két Djalma titkát - folytatta a fej komor, fenyegető hangon.

- Kegyelem!...

- Allah átokkal sujt téged az én ajkaim által.

- Kegyelem! - reszketett a babonás szultán.

- Kegyelem?... Te kérsz kegyelmet, aki nem adtál kegyelmet soha?... Légy átkozott, Allah nevében, s az a végzet érjen utól téged is, a melyet te zuditottál reám!

A szultán megtörve bukott arca a kereveten, s a mély csöndben nem lehetett mást hallani, mint hörgő, fájdalmas lélekzését. Annyira letörte babonás félelme, hogy sokáig föl se mert tekinteni, s csak akkor emelte föl réműlettől eltorzult arcát, mikor jó ideig semmi se törte meg a terem halálos csöndjét. Szorongva nézett föl a mennyezetre, - de a fej már eltűnt, köröskörül csak az aranynyal cifrázott cimerek ragyogtak a karikákban.

Mi volt ez?... Abdul Hamid kezdett lassanként magához térni, s megsimitotta verejtékes homlokát reszkető kezével. Bizonyára lázas álom üzte vele játékait: - hiszen hogyan is kerülhetett volna oda föl a Murád képe, mikor az „Élő Halott” erős őrizet alatt van a Cseragán-palotában? El kell üzni ezt a lidércnyomást... Vissza a trónterembe, s onnan a Madarak kioszkjába, ahol a két frank már várja őt. De jaj nekik, ha a kísérlet nem sikerül!

A szultán lassan fölkelt, letörülte homlokáról a gyöngyöző verejtéket és szilárd léptekkel ment vissza a trón-terembe. Az ünnepélyre összegyűlt külföldi és török főméltóságok körülrajzolták a trónt és alázatosan lesték a hatalmas zsarnok egy-egy mosolyát, szivélyes kézlegyintését.... Ha látták volna, pár perccel előbb, hogy mily gyöngé és nyomorult volt ez a félelmetes zsarnok!... De erről senki se tudott, sőt már maga Abdul Hamid is elfelejtette. Most csak egy vágya, egy gondolata volt: hogy a két francia próbája beváljon. Lassan fölkelt tehát, intett a nagyvezérnek, hogy visszavonul, s aztán nesztelenül eltűnt a baldachin perzsafüggönye mögött.

Bűvészet és babona.

Mialatt a főszertartásmester kihirdette a trónteremben, hogy a szelámlíknak vége van, Abdul Hamid gyorsan a Madarak kioszkjába sietett, ahol Yerba ezredes már várt reá. Innen aztán együtt mentek a színházba, ahol ezalatt a két francia mindent gondosan előkészített. A színpad közepén állt az emelvény, ezen egy mozsár törővel és egy gyorsforraló; a színpad sarkában pedig egy hosszú láda hevert, mely koporsóhoz hasonlított.

Az emelvényen hárman üldögéltek és beszélgettek: Jean Paul, Renaud s egy értelmes arcu fiatal gyerek, aki tizenkét éves lehetett és testhez álló, diszes apród ruhát viselt. Jean Paul a homlokát törülgette és legyezte magát a zsebkendőjével, mintha nagyon melege lenne.

- A bevezetés fényesen sikerült, - mondta mosolyogva. A titkos terv egészen pontos. Nagyon könnyen megtaláltam a rejtett folyosót, s a karika is kinyílt, mihelyt a gombot megnyomtam. A többit megtette a viasz-álarc és Abdul Hamid babonás hiszékenysége.

- E szerint a szultán elhitte, hogy Murád beszél velem?

- De még mennyire! - nevetett Jean Paul. Halálra ijedt, úgy hogy szinte meg is sajnáltam; de legalább megpuhult és föltétlenül hinni fog, ha sikerül ez a mostani próba.

- Csak sikerüljön! - sóhajtott Renaud aggódva.

- Sikerülni fog, - mondta Jean Paul határozottan. Marc és Róbert annyira hasonlítanak egymáshoz, mint két fűszál; és senki se tud arról, hogy Róbert is itt van, mert őt egy ládában csempésztük be... Igaz-e, Marc? - fordult mosolyogva a kis fiúhoz.

- Igaz, - felelte Marc; - Róbert már ott is van a koporsóban, és várja a föltámadást.

- Annyi azonban bizonyos, hogy a Yildiz titkos folyosóinak terve megérte azt az ezer frankot, amit a párisi török nagykövetség titkáranak fizettünk érte, - mondta Renaud elégedetten: - igaz-e, Jean Paul?

- Pszt... már jönnek, - szólt halkán Jean Paul.

- Isten legyen velünk! - sóhajtotta Renaud szorongva.

A szultán páholyának ajtaja kinyílt s két alak körvonalai jelentek meg a háttérben. Az egyik azonnal leült; a másik állva maradt és így szólt:

- Frank emberek, az igazhivők dicsőséges ura beleegyezett abba, hogy végignézze az előadás-tokat.

- Hálás alázattal köszönjük ezt a kegyet a fényes padisahnak, - felelte Jean Paul, s fölugorván az emelvényről, egyenesen a szultán páholya felé sietett: - a következőzés majd megmutatja, hogy a fölséges ur helyesen cselekedett.

- Miért jössz ily közel hozzám? - kiáltott föl a szultán, hirtelen megrezzenve, mert örökké merényletektől félt.

- Azért, hogy szemtől-szemben lássalak, fényes padisah, - felelte Jean Paul bátran, s megköthessem veled azt a szerződést, amelytől egész jövőndöm szerencsáját reménylem.

- Szerződést?...

- Ugy van, - bólintott Jean Paul. Szerződöm veled arra, hogy olyat mutatok neked, aminőt még sohase láttál; ha ezt megteszem: fizetsz százezer török fontot; ha csalódnál bennem, tiéd a fejem. Az alku előnyös rád nézve, mert magad döntheted el, hogy jutalmat vagy halált érdelek-e.

- Vigyázz! - szólt a szultán, összeráncolva homlokát: - nagyon sokat ígérsz, és én szavadon foglak!

- Ezt reménylem is.

- Nézd meg ezt a gyémánt csillagot, - folytatta Abdul Hamid, lekasztván melléről Medzsidjere nagykeresztjét: - kétszer annyit ér, mint a mennyit kértél... Most átadom Yerba ezredesnek; ha végeztél: vagy megkapod tőle, vagy holnap már nem élsz.

- Az a gyönyörűen vésett arany óra, melyet Murád testvéred emlékére folyton a zsebedben hordasz, nem fog mutatni két órával többet, mint most mutat, s te már hinni fogsz nekem, fölséges uram.

A szultán meglepetve, babonás félelemmel tekintett a franciára; honnan tudhatta ez a gyaur, hogy csakugyan mindig magával hordja trónról letaszított bátyjának az óráját?...

- „Allah a végtelen időnek az ura, de a jelen órája Mohamedé”, - folytatta Jean Paul ünnepélyes komolysággal. Ez van rávésve az óra lapjára; és ha van bizalmad bennem, fölséges ur: add ide kérlek, ezt az órát. Fejemmel kezeskedem érte, hogy visszakapod.

A szultán habozott pár pillanatig, de aztán ideges gyorsasággal elővette az órát, lekasztotta láncáról és odaadta a franciának. Jean Paul mély hódolattal vette át, s megindult az emelvény felé. De alig tett öt lépést, ijedten fölsikoltott: - az óra kiesett kezéből s csörömpölve hullott a földre.

- Ügyetlen! - csikorgatta fogait Abdul Hamid fölugorva.

A francia nem felelt, csak ráhágott az órára, mely recsegve, csikorogva tört izzé-porrá a sarkai alatt. Abdul Hamidot úgy elfogta a düh, hogy szólni se tudott már, csak fulladozott.

- Bocsáss meg, fölséges padisah, - kezdte Jean Paul a legnagyobb lelki nyugalommal: - észre vettem, hogy az órad minden öt napban félpercet késett, s ezen akarok segíteni.

- Kicsérélted az órát... egyszerű bűvészfogás! - kiáltott közbe Yerba ezredes megvetően.

- Állapítsd meg magad, igazhivők mindenható ura, hogy ez-e a te órad? - szólt Jean Paul, visszatérve a szultánhoz.

Abdul Hamid kézbe vette az összetaposott órát, melynek födelén ott ragyogott Murád vésett cimere; aztán fojtott hangon így szólt:

- Valóban, az én órám volt ez!

- És én egészben adom vissza neked - felelte Jean Paul.

Aztán odafordult két társához:

- A mozsárt, Renaud.... Az élet porát, Marc!

A mozsárba beledobta az összetaposott órát, valami fehér port hintett rá, az egészet összetörte, meggyújtott egy viasz-gyujtót, ezt beledobta a mozsárba, melynek tartalma rögtön lobbot vetett s aztán kékes lánggal égett tovább. Ez alatt Jean Paul a legfurcsább hókusz-pókuszokat végezte; hajlongott a mozsár fölött, érthetetlen varázs-igéket dörmögött, s midőn végre kialudt a tűz a mozsárban, hangosan felkiáltott:

- Már kész!

Evvel fölfordította a mozsarat, - a melyből azonban nem hullott ki semmi.

- Hol az óra? - kiáltott föl a szultán dühösen: - hisz nincs benne!

- Ugy van, nincs a mozsárban, - felelte Jean Paul nyugodtan: - mert már ott van fölséged zsebében.

A szultán hitetlenül, babonás ijedelemmel kapott oda zsebéhez és - meghökkenve húzta ki belőle az órát! Valóban az ő órája volt: - ugyanaz a drága kronométer, melyet Murád szultántól vettek el, midőn a Cseragán-palotába zárták.

A két francia mosolyogva nézett össze; az egyszerű bűvész-fogás fényesen sikerült. Az összetört óra csak hű másolata volt a szultán órájának és a furfangos Jean Paul még Párisban szerezte meg, ugyanannál az órásnál, aki az eredetit eladta Murád szultánnak. Ez a másolat, természetesen, nem volt szinarany, s a szerkezete is csak szemfényvesztésnek szánt olcsó szerkezet volt.

- Igazad volt, gyaur, - szólt most a szultán, izgatottságtól remegő hangon - olyat mutattál, a minőt még nem láttam, és én beváltom a szerződésnek reám kötetező részét. Yerba...

- Magas türelmedet kérem még egy pillanatra, - vágott közbe Jean Paul hirtelen, - mert még nem vagyok kész. Most következik az, a mitől leginkább várom fölséged bizalmának megszerzését.

- S mi lesz az?

- Elpusztítom az életet, aztán visszaadom és megsokasítom.

A szultán összerezzent. A mikor Murádot megfosztotta trónjától és meg akarta ölelni, a seikül-Izlám, vagyis a főpap, avval gátolta meg ebben, hogy ráolvasta a Korán (a törökök szentírása) szavait: - „Csak az pusztítsa el az életet, aki vissza is adhatja és meg is tudja sokasítani.”

- Ezt csak Allah teheti meg, - szólt Abdul Hamid fátyolozott hangon.

A francia magához intette a kis apród fiut, s oda állítván őt a szultán elé, így szólt:

- Ha ketté fűrészelem ezt a fiut, ugy-e, hogy meghal, fölség?

- Minden esetre.

- Én hát ketté fűrészelem s aztán föltámasztom, illetőleg kettőt támasztok föl belőle: mindegyik darabjából egyet. Így hát elpusztítom az életet, de aztán visszaadom, sőt meg is sokasítom...

Evvel intett Renaudnak, s együtt a szultán páholya elé hozták a koporsóhoz hasonló hosszú ládát. Jean Paul fölemelte a koporsó födelét, hogy jól lehetett látni, hogy a koporsó üres, s aztán így szólt:

- Marc, indulj a föltámasztás utjára!

Az apród szótlanul belefeküdt a koporsóba, melynek födelét Jean Paul és Renaud leszögezték. Aztán bakra tették a koporsót, elővették a fűrészelt és kezdték keresztben ketté fűrészelni. A szultán és Yerba ezredes lélekzetüket is visszafojtva nézték a szerintük borzasztó kísérletet; azt persze nem tudták, hogy a koporsó fenéke rugóra járt, s hogy Marc abban a pillanatban, mikor rátették a födelet és kezdték leszögezni, a fenéken át lesiklott abba az emelvénybe, a melyen a koporsó állt, ennek az emelvénynek a belsejében pedig már ott várta őt az iker-testvére!

A két francia közben szorgalmasan fűrészelte a koporsót, a melyben Marc benne hagyott egy vérrel töltött nagy marha-hólyagot; ezt fölhasította a fűrész, és a vér csöpögni, majd csurogni

kezdett a koporsóból... A szultán és az ezredes homlokán gyöngyözött a verejték, s a babonás félelem láza valósággal rázta tagjaikat. Végre, nagy roppanással, ketté vált a koporsó. Jean Paul az egyik, Renaud a másik felét, nyílásával lefelé, fölállította az emelvényre; aztán Jean Paul ismét varázs-igéket suttogott, majd meghintette valami porral, s aztán valami folyadékkal a két koporsó felet, s a mint ez a por és folyadék vakító lángban egyesülve lobbant föl, dörgő hangon kiáltotta:

- Kettős élet, egy halálból!

A két koporsó fél hirtelen megmozdult, félrebillent és nagy zörgéssel leesett az emelvényről, melyen most két kis apród állt, szakasztott mása egymásnak, mint két tojás! A szultán és Yerba halálsáppadtan, szinte bambán nézték ezt a hihetetlen jelenetet, mialatt Jean Paul hangosan odafordult az apródokhoz:

- Ki vagy? - kérdezte az egyiktől.

- Én Marc vagyok, a te szolgád.

- Ki vagy? - kérdezte a másiktól is.

- Én Marc vagyok, a te szolgád.

Aztán, a hogy már előre betanulták, mind a ketten odatérdeltek Jean Paul elé s alázatosan mondták:

- Hála és dicsőség neked, aki testvért adtál nekem, uram!

- Ugy van: mind a kettőt megérdemled, - mondta most a szultán is, fölkelve páholyában. Yerba, add át a gyémántos csillagot, mert a gyaur kétszer is megérdemelte.

S mialatt Jean Paul elégedetten eltette a fejedelmi ajándékot, a szultán halkán így szólt hozzá:

- Nagy a te tudományod; sokkal nagyobb, mint a szent hodzsáké... Visszaadhatnád-e ifjúságomat?

- Vissza, fölség, ha te is aláveted magad annak, amit most tulajdon szemeiddel láttál...

A szultán ijedten rezzent össze és tiltakozva emelte föl kezét.

- Nem... hogy két szultán legyen?... Ah, nem: én csak az ifjúságot akarom, az erőt, az életkedvet... Visszaadhatod ezt?

- Vissza, fölség, ha követed tanácsaimat s időt engedsz az előkészületekre... Három hónap múlva ismét az lehetsz, aki harminc év előtt voltál, uram.

A szultán örömmel, reménykedve sóhajtott föl és így szólt:

- Mától fogva itt fogtok lakni a szerályban... Yerba, gondoskodj róla, hogy a gyaurok méltó ellátást kapjanak...

Abdul Hamid révedezve tünt el páholyának titkos ajtaján, mialatt Yerba ezredes babonás aggodalommal gratulált a két franciának, a kikkel most már egészen más hangon beszélt, mint eddig. Szinte szolgálai előzékenységgel vezette őket az árnyas, sötét parkon keresztül a szerályba, a hol fényes lakást adott nekik és megfelelő cselédséget is rendelt a szolgálatukra.

Alig távoztak azonban a színházból, mikor a zenekar páholyának sötét háttérében megjelentek egy alaknak a homályos körvonalai. A rejtélyes valaki óvatosan bujt elő, s miután meggyőződött, hogy minden csendes, kisurrant a parkba... Az első lámpás világánál aztán látni lehetett, hogy albán tufekdzsi, a szultán titkos testőreinek egyike.

- Tizenegy óra, - dörögte, megnézvén óráját a lámpás alatt: - ma már késő! Szidi-Maluk már bizonyára részeg; meg kell hát várnom a reggelt, hogy jelentést tehessek neki.

A három szultán.

A tufekdzsi reggel nyolc órakor már utban volt a híres Aya-Sophia felé, mely a leggyönyörűbb templomok egyike az egész világon. Ezt a templomot Urunk születése után 325-ben építette Nagy-Konstantin császár s az „Isteni Bölcsességnek” szentelte; mikor aztán Konstantinápoly török kézre került, ebből is török mecset lett. Mivel azonban a Korán tiltja a képek és szobrok tiszteletét, a törökök kihordták belőle minden szobrot, a remek mozaik-képeket pedig bevakolták. De a főséges bazilika művészies szépségeit még ez a barbárság se bírta megrontani.

A tufekdzsi ügyet se vetett a mecset híres ereklyéire; közömbösen ment el Mahomet kezének nyoma mellett, melyet egy oszlop őriz; rá se nézett arra a vörös márvány-kockára, melyről azt állítják, hogy Szidi Yssa (Jézus Krisztus) sirjának a záróköve volt, - s egyenesen a templom hajója felé tartott, a hol már messziről megpillantotta azt, akit keresett.

Rongyokba burkolva állt ott egy hatalmas termetű, ötven év körüli férfi, akinek hosszú, mellig érő fekete szakállába már ezüst szálak is kezdtek vegyülni. Mind ebben semmi különös nem volt; meglepő volt ellenben az, hogy piros fezen a csillagos félholdat viselte, amit egyedül csak a szultán viselhet. Ha bárki más ilyen fejdisszel mert volna kimenni az utcára, azonnal elfogták volna fölségsértés miatt, - Szidi-Maluknak azonban joga volt ehhez, mert ő volt a koldusok királya, ami igen nagy méltóság Konstantinápolyban. A koldusok ugyanis mind egy testületbe tartoznak, s ezt a testületet körülbelül oly egyházi rendnek tekintik, mint a minő nálunk a „Kolduló barátok” rendje, avval a külömbséggel, hogy a „Hodzsa-Szultán”, vagyis a koldus-király, minden világi hatóságtól teljesen független ember, s még az uralkodó szultánhoz is bármikor szabad bejárása van.

- Szálem alejkum, Szidi Maluk szultán! - köszöntötte a koldus-királyt a tufekdzsi.

- Dicsértessék Allah, - felelte Szidi Maluk. Mi hirt hozol a Yildiz-kioszkból?

- Két gyaur csodákat mivelte tegnap este a padisah előtt, s most már vendégek a szerályban, a hol szabadon járhatnak-kelhetnek.

A koldus-király összerezte és haragosan ráncolta homlokát.

- Miféle csodákat? - kérdezte nyersen.

- Izzé-porrá törték Abdul-Hamid óráját, s aztán valami porral megint összeforrasztották, hogy megint olyan lett, aminő volt.

- Ostoba beszéd!

- Ez még semmi, - folytatta a tufekdzsi vállat vonva. Kétfelé fűrészelték egy fiatal gyereket, s aztán meghintették valami égő porral, mire mind a két darabjából egy-egy eleven gyerek lett.

Szidi Maluk élesen ránézett a tufekdzsire és szigoruan rászólt:

- Azár, te megsértetted a Korány törvényeit: lerészegedtél!

- A mióta a Yildiz-kioszkba kerültem, - tiltakozott Azár hevesen, - egyetlen csöpp bort nem láttam.

- Már pedig azt, amit mondasz, ember nem képes véghez vinni, - csóválta fejét Szidi Maluk.

- Abdul Hamid és Yerba éppen úgy látták ezt a csodát, mint én magam, - felelte a tufekdzsi; - és a szultán leakasztotta melléről a gyémántos keresztet és odaajándékozta a gyauroknak.

- Allah segits! - kiáltott föl Szidi Maluk álmélkodva. Ez a két gyaur nagyon hatalmas és el kell őket tennünk láb alól.

- Mi tegyük el őket láb alól? - csodálkozott a tufekdzsi. Mért éppen mi?

- Azért, - felelte Szidi Maluk nyomatékkal, - mert akkor a gyémántos csillag-keresztre is rátehetjük a kezünket...

- És az árát közös pénztárunkba tehetjük! - egészítette ki Azár lelkesedve.

- Miért a közös pénztárba? - kérdezte Szidi Maluk halkán. Azt hiszem, hogy mi ketten külön-külön is jó hasznát vehetnők...

- Allah nagy és véghetetlen az ő bölcsessége! - kiáltott föl Azár alázatosan: - de a te bölcsesség is vetekszik az övével.

- Menj tehát vissza a palotába, - mondta Szidi Maluk, - is jól vigyáz mindenre; a gyémántos keresztről azonban hallgass, mint a sir...

* * *

A Cseragán márvány palotájának bástya-erkélyén egy megrokkant aggastyán üldögélt és nézte a Bosporus hullámzó tükrét, melyen tul az ázsiai partok falvai és villái fehérlettek. Szabályos arcán, melyet a hosszas szenvedések se birtak kivetközvetni eredeti, szép vonásai-ból, mély szomorúság tükröződött, de még romjaiban is megőrizte azt a komoly fönséget és méltóságot, melyet csak a lélek nemessége és az ész fensőbbisége adhat.

Ez volt V. Murád, az igazi szultán, akit öcscse fosztott meg a tróntól, s mivel megöletni nem merte, bezáratta ebbe a gyönyörű palotába, melyet éjjel-nappal fegyveres katonákkal őriztetett. És a fogoly szultán, a kire, hogy pártját eltántorítsák tőle még azt is ráfogták, hogy őrült, merengve nézte a tengert, a melynek kéklő hajjain tul a szabadság csábitó tündére integetett feléje...

- Milyen szép a Bosporus! - hangzott mögötte hirtelen egy szeliden csengő, édes női hang.

A trónfosztott szultán megrezzenve fordult hátra, és álmélkodva nézett végig a tizennyolc-husz éves leányon, aki alázatosan, szinte reszketve állott előtte.

- Ki vagy? - kérdezte tőle érdeklődve.

- Fogoly vagyok, uram, mint te is, - felelte a fiatal leány.

- És miért vagy fogoly?

- Mert én vagyok az egyik Djalma, akit Ali nevelt föl, s mivel a két Djalma közül valamelyik Ahmed Aziz herceg leánya...

- Ahmed Aziz, az én fiam! - vágott közbe Murád izgatottan. Akkor talán te vagy az őrült Murád unokája?

- Nem, - rázta fejét szomoruan a fiatal leány, - hanem talán a vértanu Murád unokája vagyok.

A fogoly szultán megfogta a fiatal leány kezét és gyöngéden leültette maga mellé; sokáig nézett Djalma szelid, nyílt szeméibe, s aztán sóhajtva, homlokon csókolta a leányt.

- Mondj el mindent, - szólt hozzá szeliden.

És Djalma elmondta szomorú történetét. Hogy Ahmed Aziz, a mikor késő éjszaka menekült üldözői elől, Alira bizta egyetlen leányát, s a hűséges Ali együtt nevelte a hercegi gyermeket a tulajdon leányával. És hogy soha senki ne gyanithassa, melyik az ő leánya és melyik a hercege: - egyformán szerette mind a kettőt, és soha semmivel se árulta el, hogy az egyik több neki, mint a másik. Aztán elmondta a tegnapelőtti rémes éjszaka történetét: hogyan tört rájuk

Yerba ezredes a poroszlóival és a két feranghival (franciával), a kikhez nőül akarta adni őket, hogy aztán mindkettőjüket eltehesse láb alól. De közbeléptek a francia és angol nagykövetség titkárai, akik megakadályozták ezt, s ekkor Ali, hogy a kinpadon se árulhassa el titkát, önkézével oltotta ki életét. Aztán akkor elszakították egymástól őket, a két Djalrát, s az egyiket a francia nagykövetséghez vitték, őt pedig ide hozták foglyul a Cseragán-palotába...

Murád álmadozva hallgatta a leány édes hangját s még aztán se szólt sokáig, mikor Djalma elhallgatott.

- S te most azért jöttél ide, - kérdezte végre keserűen, - hogy tőlem tudd meg, valjon az én unokám vagy-e?

- Nem, - rázta fejét Djalma szeliden: - én nem akarom tudni ezt; csak arra vágyom, hogy szeress, mint a hogy én szeretlek téged, a mióta az eszemet tudom. Ali minden nap arra oktatott, hogy mily nemes a szived s mennyit kell szenvedned érdemetlenül.

- És ha tudnád, - tört ki Murád szenvedélyesen, - hogy csak rajtam áll és rögtön szabad lehetnék!

- Miért nem teszed hat, hogy szabad légy? - kérdezte Djalma csodálkozva.

- Mert azt akarom, hogy vértanunak tartsanak, s ezen a címen akarom biztosítani a trónt utódaimnak.

Djalma bámulva nézett a fogoly szultánra, mert nem értette meg ezeket a szavakat. Hogy legyen ember, aki inkább szeresse a rabságot, mint a szabadságot s inkább akarjon vértanu lenni, mint szabad ember!... Félre fordította fejét, hogy ne lássa azt a keserű fájdalmat, mely a fogoly szultán arcán tükröződött, s ekkor megpillantotta Renaudot, aki a terraszmögött állt és integetett neki.

- Ah, a feranghi! - kiáltott föl meglepetve.

- Ki az? - rezzent föl Murád szomorú merengéséből.

- Az a frank, - felelte Djalma elpirulva, - aki szintén jelen volt akkor éjjel, mikor elhurcoltak engem... Most integet, hogy menjek oda hozzá; s nekem szót kell fogadnom, mert rab vagyok.

- De visszajössz?

- Minden esetre, uram, ha parancsolod.

A szultán gyöngéden megcsókolta Djalma homlokát, s mikor a fiatal leány eltűnt a park bokrai mögött, lassan, fáradtan visszavánszorgott fényes börtönébe a Cseragán márvány-palotájába. Messze távolból a pérai negyed harangjai hangosan kongatták az időt, - délelőtt tíz óra volt, - mikor az ajtónálló kopogtatás nélkül belépett Murád szobájába és hangosan jelentette:

- A nagy Abdul Hamid, a mindenható Allah szemefénye, eljött, hogy megtiszteljen téged látogatásával.

Murád megriadva ugrott föl székéről. Mit jelenthet ez a látogatás? Miféle gázságot forgat eszében Abdul Hamid, s mi célja lehet, hogy megalázkodik és eljön hozzá?... Nem volt sok ideje, hogy tünődjék ezen, mert a következő pillanatban már belépett Abdul Hamid, akit Yerba ezredes kísért.

A két testvér szemtől-szembe állott. Megrokkant aggastyán volt mind a kettő: - az egyiket a hatalom örölte meg, a másikat a lelki szenvedések és a rabság törték össze; de kettőjük közül mégis a fogoly volt az erősebbik, mert nyíltan és bátran mert farkasszemet nézni zsarnokával, akinek ravasz, róka-tekintete nem bírta ki Murád szeméinek izzó sugarát.

- Testvérem, - kezdte Abdul Hamid kenetes hangon.

- Miért kezdted hazugsággal a beszéded? - vágott közbe Murád keserűen. Avagy lehet-e testvérem, aki megfosztott a tróntól és hazug orvosokkal örültnek nyilvánított?...

- Ne költögezzük harminc esztendő halott emlékeit, - felelte Abdul Aziz halkán. - Bizzuk tetteink ítéletét Allah bölcsességére, aki mindnyájunk sorsát kezében tartja.

- Miért zavarsz meg börtönöm magányában? - tört ki Murád szemrehányóan. Talán azt jössz jelenteni, hogy a sejk-ül-Izlám elhatározta a Korán törvényének a végrehajtását, a melynek értelmében két szultán nem élhet egy időben?

- Murád!...

- Óh, csak mondd ki bátran: én nem félek a haláltól, sőt kívánom is, mert unom már hosszú rabságomat.

- Testvérem, - szólt Abdul Aziz fojtott, de szilárd hangon, - el voltam készülve kifakadásaidra. Én végig hallgattalak téged, most te is hallgasd meg, hogy miért jöttem... Sok évvel ezelőtt a szolgáim, áthágva parancsodat, megölték egyetlen fiadat.

- A te parancsodra gyilkolták meg!

- Nem!... Én csak száműzetésbe akartam küldeni, s Allah tudja, hogy ez igaz... Most megtaláltam fiadnak a leányát s elküldtem őt hozzád, hogy megédesítse aggkorod éveit Megismerted-e? A te unokád-e, a kit hozzád küldtem?

Murád megdöbbenve, rémulten nézett öcscsére. Most már értette a látogatás okát: - Abdul Aziz azt akarta megtudni, hogy elismeri-e unokájának Djalmát, hogy aztán megölethesse ezt a szegény leányt is, mint a hogy megölette Ahmed Aziz herceget. Ösztönszerűen eltitkolta érzelmeit és rekedt bizonytalan hangon felelt:

- Nem tudom... Csak éppen, hogy beszéltem vele: hogyan mondhatnám tehát, hogy ő az unokám?

- De elfogadod és magadnál tartod őt?

- Ha neki nincs kifogása a rabság ellen, én szívesen beleegyezem, hogy körülöttem lehessen és megossa velem börtönömet, - felelte Murád közömbös hangon, kitérve a közvetlen felelet elől.

- Legyen tehát kívánságod szerint, - felelte Abdul Hamid, és szóttalanul magára hagyta bátyját.

Murád sokáig utánanézett az ablakból a távozó szultánnak. Látta, amint Yerba ezredesre támaszkodva lassan, fáradtan ment végig a parkon, melynek árnyas fasorában végre eltűnt. Aztán, mikor már az utolsó tufekdzsi is befordult a Yildiz felé vezető fasorba, könnyörgő szívvel fohászodott Istenéhez, hogy - ha már új áldozatot követel a végzet: - ez az áldozat ne Djalma legyen, hanem ő!...

Buzgó fohászodásából halk csettenés zavarta föl, mely a szomszédos szobából hallatszott. Murád visszafojtotta lélekzetét és úgy figyelt. - Mi volt ez? Valaki Top-Hané felől jön, a titkos ajtón! - Top-Hané a neve a konstantinápolyi arzenálnak, mely a Bosporus partján fekszik, a Cseragán-palota és Galasa-városnegyed között. Az arzenál alatt a titkos alagutak egész hálózata van, melyek mind a tengerre nyílnak, úgy hogy szükség esetén el lehet árasztani rajtuk át vízzel az egész arzenált. Rövid uralkodása alatt Murád egy rejtek-folyosóval kötötte össze a Cseragán-palotát és a titkos alagutakat, - s most ennek a rejtekfolyosónak a titkos ajtaját hallotta kinyílni a szomszédos szobában... A csettenés ismétlődött: - aki belépett a szobába, becsukta maga mögött a titkos ajtót.

Murád fölugrott és gyorsan átsietett a szomszédos szobába. Szemben vele, a tulsó fal előtt, mozdulatlanul állott egy komor arcú, hatalmas alak, akinek fezen az ozmánok csillagos félholdja ragyogott.

- Szidi-Maluk! - kiáltott föl Murád meglepetve.

- A koldusok szultánja köszönt, Cseragán fogoly fejedelme!

- Allah legyen veled és az ő békéje, - felelte Murád. - Miért jöttél hozzám, Hodzsa-szultán?

- Vér látszik a csillagokban s veszedelmet olvasok Ahmed Aziz ivadékaira, - mondta Szidi-Maluk komolyan.

- Abdul-Hamid meg akarja öletni Djalmát! - csikorgatta fogait Murád, fenyegetően ökölbe szoritva kezeit.

- De Djalma nem fog meghalni, ha Murád vigyáz magára és nem árulja el őt. Ha faggatni jönnek téged, színleld, hogy örült vagy: hisz ugyanis annak mondanak, s akkor semmit se fognak kivenni belőled; ez a legjobb védelem, amely ellen mit se tehetnek.

- Tehát vallatni fognak?

- Két feranghi fog meglátogatni, valószínűleg már holnap, - felelte Szidi-Maluk: - de ne higgy nekik, mert Abdul-Hamid kopói ők, és Yerba küldi a nyakadra őket.

- Hogyan szabaduljak tőlük? - szorongott Murád: - hogyan?

- Top-Hané alagutja mindig nyitva áll előtted, - felelte Szidi-Maluk vállat vonva: - én is azon jöttem ide.

- És cserben hagyjam Djalmát?

- Szökésed annyira meg fogja rémiteni a szultánt, hogy a leánynak még a haja szálát se meri megörbíteni, - felelte Szidi-Maluk.

S látván Murád aggódó tépelődését, egészen közel hajolt hozzá és suttogva folytatta:

- Ma délutántól kezdve állandóan egy csónak fog cirkálni Top-Hané körül, mely az első jeladásra fölvesz téged és elvisz Belgradé erdejébe. Onnan azután te diktálhatsz a szultánnak, mert ebben az erdőben van a konstantinápolyi vízvezeték, s ha ezt hatalmadba kerítetted, az egész város élete-halála tőled függ!

Murád fürkészően, habozva nézett Szidi-Maluk arcába, majd hirtelen azt kérdezte:

- És miért lennél segítségemre ebben a szökésben?

- Ezt is megmondom nyíltan, - felelte Szidi-Maluk. - A szultán csak addig fél tőlünk, ameddig tőled kell félnie; mert, ha törésre kerülne a dolog köztetek: a vitát a hodzsák döntenék el. Ameddig fogoly vagy itten, a szultán nem törődik velünk, sőt mellőz bennünket, és a döllyős basák egyre csökkentik előjogainkat. Mi tehát unjuk már ezt az üldöztetést, és szívesen átcsapunk hozzád, ha te viszont biztosítod a Koránban letett jogainkat... Gondold meg tehát: örökös rabság és örület, vagy a Top-Hané alagutja!

Evvel Szidi-Maluk nesztelenül távozott a rejtekajtón, amelyen bejött, s egyedül hagyta gondolataival a szerencsétlen Murádot.

Az „Élő-Halott” föltámad.

Jean Paul és Renaud izgatottan várták Djalma-t a Cseragán-palota árnyas parkjában. Annyira idegessé tette őket a várakozás, hogy beszélgetni se volt kedvük. Tegnap ugyanis megkérték Djalma-t, hogy eszközöljön ki számukra kihallgatást Murádnál, s erre várták a választ. A kihallgatást Abdul-Hamid kívánságára kérték: aki vakon bízott Jean Paul misztikus hatalmában, s azt remélte, hogy a franciának sikerült ezen a kihallgatáson megtudnia Murádtól, hogy ez a Djalma-e az ő unokája, aki három nap óta megosztja vele a fogságot?...

Végre, a faszor kanyarulatánál, föltűnt a fiatal leány karcsu alakja. A két francia szinte futva közeledett feléje, s mind a kettő egyszerre kérdezte:

- Nos, Djalma?...

- Egy óra múlva megjelenhettek Murád előtt, effendik, - felelte a fiatal leány mosolyogva. - Várjatok meg itt, míg értetek jövök.

Még mielőtt a franciák megköszönhették volna a jó hirt, Djalma már megfordult és visszasetett a palotába. A két fiatal ember szótlánul nézett egy darabig a távozó leány után, és Renaud éppen szólni akart, mikor megsörrent mögöttük a bokor, - s amint megfordultak, Yerba ezredes állt előttük.

- Láttam, hogy Djalma éppen most ment el tőletek, - kezdte az ezredes, elmosolyodva a két francia meghökkenésén, - s mivel szeretném tudni a választát, keresztülvágtam a bokrokon, hogy hamarabb ideérjek. Talán csak nem ijedtetek meg tőlem?

- Szó sincs róla! - felelte Renaud könnyedén, megérezvén a rejtett gunyt Yerba szavaiban; - még félni se tudunk, nemhogy megijednénk. Egyébként Murád egy óra múlva fogad bennünket.

- Ez már derék, - bölintott Yerba elégedetten: - ezen a fogadáson én is ott leszek.

- Te is? - kiáltott föl Renaud meghökkenve.

A fiatalember összeomlani látta terveit. Ha Yerba is jelen lesz az audiencián, akkor ő nem beszélhet atyjáról, s nem mutathatta meg a rubint Murádnak, - szóval hiába találkozik vele! Oly nagyon elkeseredett ezen, hogy csaknem elárulta magát roppant izgatottságával. Szerencsére Yerba mit se vett észre, és megmagyarázta szavait:

- Ott leszek, de láthatatlanul. Ti tudni fogjátok, hogy ott leszek, de Murád nem is sejti, s így megfigyelhetem minden szavát, arcának minden vonását, mialatt ti vallatjátok... De most mennem kell, hogy elfoglaljam a helyemet, s már ott legyek, mikor ti beléptek.

Ezt mondván, az ezredes ismét eltűnt a bokrok között. Renaud elkeseredetten ki akart törni, de Jean Paul intett neki, hogy hallgasson, s elvezette egy tágas tisztásra, ahol nem voltak bokrok, tehát nem is kellett attól félniük, hogy avatatlan fülek kihallgatják őket.

- Ha nem mutathatom meg a rubint, Murádnak nem lesz bizalma hozzánk, - fakadt ki Renaud keserűen.

- És nem is beszélhetünk vele, ez igaz, - felelte Jean Paul. - De ezen segíthetünk, ha még egy audienciát kérünk tőle.

Evvel kitépett jegyzőkönyvből egy lapot s ezt írta rá:

„Murád szultán! - Yerba ezredes les bennünket. Kérünk, fogadj bennünket még egyszer, de titokban, hogy oly bizonyítékokkal győzhessünk meg hűségünkről, amelyeknek erejében nem kételkedhetsz. Égesd el ezt a levelet, hogy árulónk ne legyen.”

- Mikor Murád előtt leszünk, - magyarázta Jean Paul, - török szokás szerint kezet kell csókolnunk neki; ekkor kezébe nyomom a levelet s halkán megsugom neki, hogy távozásunk után olvassa el. Most pedig sétáljunk egyet, mert még félóránk van a fogadásig.

A két francia mélyen elmerült a beszélgetésbe s föl és alá jára a kertben, várta Djalmát. Se ők, se Yerba ezredes nem vették észre, hogy amikor elváltak, a hátuk mögött levő bokor galyai szétnyiltak, s Azár, a tufekdzsi, elégedett arca bukkant ki egy pillanatra a sűrüből. Az albán testőr, mihelyt a többiek eltávoztak, rögtön előbujt és sietett kifelé a parkból. A kaszárnnyába érve kimenőt kért, s mihelyt megkapta, azonnal haladt Top-Hanéba, az arzenálba. Mint a szultán testőrje, szabadon járhatott ki s be, úgy hogy senki se ügyelt reá. Akadálytalanul eljutott hát az arzenálnak Bosporusra néző nagy terraszáig, melynek márvány-kockái közt, minden 15-20 lépésnyire négyszögletes öntött-vas csapó-ajtók voltak; ezek vezettek le a földalatti alagutba.

A tufekdzsi körülnézett. Sehol egy lélek se volt. Gyorsan elővette zsebéből a csapó-ajtó kulcsát, s a következő pillanatban már mászott is lefelé a falba vert erős vas-szögeken. A csapó-ajtót gondosan leeresztette és ismét bezárta, aztán pedig egészen leszállt a fenékre. Meggyújtotta kis tolvaj lámpását s habozás nélkül elindult az előtte tátongó szűk folyosóban. Ugy látszott, hogy Azár nagyon jól ismeri a járást odalent, mert biztosan haladt el négy oldalfolyosó nyílása előtt, s épp olyan biztosan fordult be az ötödikbe, mely jobbra nyílt. Ez a folyosó félköralakban kanyarodott s körülbelül kétszáz lépésnyire ért véget, egy fölfelé vezető lépcsősor előtt.

- Itt vagyok Cseragánban, - dörmögte Azár elégedetten.

Lassan fölment a lépcsőkön, melyeknek végében tömör fal állta az utját. Itt ránehezedett teste sulyával egy hatalmas gránit-kockára, mire a fal szép csöndesen oldalt fordult, s Azár bebujhatott a szűk nyíláson a keskeny alagutba, mely a Cseragán-palota bástya falában vezetett végig, egészen Murád szultán lakosztályáig. A folyosó végén megállt a tufekdzsi és tolvaj lámpása világánál megkereste egy hosszú vasszögnek fejét a falban. Ezt a szöveget óvatosan kihuzta s az így támadt kerek nyíláson belesett a szobába.

- Egy lélek sincs itt, - mondta elégedetten.

Visszadugta a szöveget, ismét neki támaszkodott egy gránit-kockának, s a mint a fal kimozdult helyéből, nesztelenül besurrant Murád öltözőjébe. Lábujjhegyen ment a szemközti ajtóig s lélekzetét is visszafojtva nézett be a kulcslikon. A fogoly szultán egyedül volt odabenn, s karos-székében ülve emésztő gondolatokkal vivódott. Azár sokáig nézte a fogoly szultán lelki harcát, mely élénken tükröződött Murád arcán, amikor hirtelen nyílt a szoba ajtaja és Djalma lépett be rajta.

- Murád szultán, - kezdte a fiatal leány mély tisztelettel, - a két feranghi már itt van, hogy szined elé járuljon.

Murád intett Djalmának, hogy lépjen közelebb, s aztán halkán ezt mondta neki:

- Ne lepjen meg, akármit látsz, vagy hallsz; a gazság és árulás elhárítására minden eszköz meg van engedve... Most pedig jöjjenek a feranghik.

E pillanatban Azár, aki mindenre figyelt, észrevette, hogy a fogadószoba mennyezetének fa-burkolatában az egyik kocka félretolódik, s keskeny nyílás támad mellette. Elmosolyodott: - tudta, hogy Yerba ezredes hallgatózik odafönt. Most föltárult az ajtó s a két francia belépett.

Mind a ketten odaborultak Murád elé és Jean Paul ügyesen a szultán kezébe csuszta a kis üzenetet, s egyidejűleg, az üdvözlés közben, félhalkan odasugta:

- Lesnek bennünket, később olvasd el.

Murád kissé megrezzent, mikor kezébe érezte a papirozt, de nem szólt, s így se Yerba, se Azár nem vettek észre semmit. Djalma egy himzett párnán ült a fogoly szultán lábainál.

- Murád szultán, - kezdte Jean Paul, - a szerencsés véletlen rávezetett bennünket egy összeküvésre, melynek az a célja, hogy eltegye láb alól Djalma hercegnőt, a te meggyilkolt fiadnak leányát.

Murád hallgatott; egykedvűen ingatta fejét jobbra-balra, mintha nem is érdekelné ez a beszéd, mialatt Jean Paul így folytatta:

- Mi elhatároztuk, hogy életünk árán is megmentjük Djalmát; de nem tudjuk, hogy melyik az igazi. Az-e, a kit a francia nagykövetségen őriznek, vagy az a másik, a ki megosztja veled a rabságot?... Parancsolj, uram, hogy melyiket mentsük meg?

Murád együgyűen, szinte bambán mosolygott a két franciára és pár pillanatig hallgatott. Aztán megrázkódott, az arca elborult, s miközben a szemei céltalanul révedeztek a semmibe, halk, bizonytalan hangon dalolni kezdett:

- Hajdanta, mig szultán valék
szerettem a teát;
de hajahaj, megjött a baj, -
s most nem kapok teát.

A koronám sincs meg talán,
pedig nem ittam el;
ott láttam én öcsém fején, -
haj tőlem lopta el!"...

Djalma ijedten sikoltott föl, mihelyt Murád a dalba kezdett, a két francia pedig megdöbbenve nézett össze. Halálsápadt volt mind a kettő; megérezték, hogy hiábavaló minden igyekezetük és önfeláldozásuk: - Murád megőrült. Miért szöktessék meg tehát?... A hosszú fogság megölte a szerencsétlen szultán lelkét: - itt már nem volt segítség!

- És a levelünk? villant át a rémes aggodalom Jean Paul agyán.

Az örült szultán még mindig kezében szorongatta azt a levelet, melyet Jean Paul adott neki. Ha ezt megtalálják nála, vagy ha az örült, azt se tudva, miről van szó, gondatlanul elhányja, s valamelyik őre megtalálja: - a két francia fölött legott megkondul a lélekharang s ott hagyják fejüket a Yildiz-kioszkban... Jean Paul már oda akart térdelni Murád elé, hogy a bucsuzás ürügyével visszavegye tőle a levelet, mikor Murád hirtelen fölemelte kezét, s így szólt:

- Várjatok!...

Evvel gyorsan beszaladt öltözőjébe, a hol Azár leskelődött... A teremben maradottak lélektelenül bámultak egymásra. Djalma csendesen sirdogált, és Renaudnak majd megszakadt a szíve, a mint a kedves gyermek nagy fájdalmát látta. Odaadta volna az életét, hogy elállithassa Djalma könnyeit, s most érezte csak, hogy mily nagyon szereti ezt a fiatal leányt, akit mindössze csak négy-öt nap óta ismert.

- Behozom a lantot, - szólt végre Djalma, letörülve könnyeit: - a dal talán lecsillapítja a beteg szultánt.

Alighogy az ajtó becsukódott Djalma mögött, megszólalt Yerba rekedt hangja a mennyezetről:

- Murád komédiázik; ne higgyetek neki!

A két francia összerendezte; nagy fölindulásukban szinte meg is feledkeztek arról, hogy Yerba ezredes szintén jelen van ezen a beszélgetésen.

- Ha bejön a leány, - folytatta az ezredes, - hivassátok ki Murádot és faggassátok tovább.

Pár perc múlva visszajött Djalma s lantját pöngetve, édes dalba kezdett; Murád azonban nem jött ki, mintha nem is hallotta volna a dalt.

- Hivja ki a szultánt, - kérte Renaud a fiatal leányt, mikor sóhajtva abba hagyta a dalt, - hogy elbucsuzhassunk tőle.

Djalma habozva indult az öltöző-szoba felé; először kopogott, de mikor nem kapott feleletet, elszántan benyitott... A következő pillanatban aztán hangosan fülsikoltott: - a szoba üres volt! A két francia rögtön odarohant, s most mind a hárman megkövülten álltak a küszöbön, míg végre Jean Paul szótlánul az ablakra mutatott... Az ablak nyitva volt s keresztfájáról hosszú kötél lógott le a parkba!

- Murád megszökött! - kiáltotta Jean Paul rémulten.

Yerba ezredes durva káromkodással felelt erre a mennyezetről, s lélekszakadva rohant le a parkba, hogy elfogassa a szökevényt. Öt perc múlva talpon volt a Cseragán-palota egész őrsege s a tufekdzsík vad kiabálással nyargalásztak a parkban, fölverték minden bokrot, nem hagytak vizsgálatlanul egyetlen fát se: - de Murád szultánnak sehol semmi nyomát se lették... mintha csak a föld nyelte volna el!

Azár köpönyeget fordít.

- Most már mindent tudsz, Djalma, - szólt halkan Renaud; megfogva a fiatal leány kezét. Ha nem válthattam is be apámnak tett szent fogadásomat, azért Murád mégis megmenekült; és most már szívesen halok meg, ha Abdul Hamid rajtam akarja megboszulni Murád szökését. Mert, amiért idejöttem, immár teljesült...

A fiatal pár a Cseragán parkjában beszélgetett egy padon. Renaud elmondta Djalmának, hogy miért jött ide s megmutatta azt a rubint is, melylyel igazolhatta volna magát Murád előtt az audiencián, ha Yerba titokban nem leste volna őket. Aztán, mikor elhallgatott, sokáig nem birt szólni egyikük se, csak némán tartották egymás kezét, s félénken összevillanó szemeikben ragyogott valami édes, szelid fény, amely azonban beszédesebb volt száz vallomásnál is. Ez a két fiatal sziv egymásra talált, s most már a halálos veszedelem ölén is boldog volt. Észre se vették, amint egyszerre csak előttük termett Jean Paul.

- Nos? - kérdezte Renaud, fölrezenve merengő ábrándozásából.

- Abdul Hamid azt kívánja tőlem, hogy hozzam vissza Murádot a Cseragánba, - mondta Jean Paul idegesen. - Komolyan vette a mutatóványaimat s huszonnégy órát adott, hogy ezalatt teremtem elő Murádot. Mert föltétlenül bizik a tudományomban.

Csönd lett. Mind a hárman érezték, hogy mit jelent ez a „huszonnégy óra”, s úgy tetszett nekik, hogy a halál angyala már bontogatja is fölöttük a szárnyait. Jean Paul szivarra gyujtott, s mintha a másik kettőnek a gondolatait is kitalálta volna, halkán így szólt:

- Egy csöpp kedvem sincs meghalni huszonnégy óra múlva, kivált mióta megkaptuk a gyémántos csillagkeresztet. Ti csak maradjatok itt: én sétálok egyet. Talán megtalálom a mentő gondolatot.

Lassan, gondolkodva indult el a fasorban s minduntalan megállt, magában beszélgetve:

- Annyi bizonyos, hogy Murád nem az ablakon át szökött meg, mert akkor a tufekdzsik észrevették volna. Kell tehát lennie valami rejtek-ajtónak Murád öltözőjében, mely valami földalatti folyosóba vezet, mivel a Cseragán tulsó felén az arzenál van: valószínű, hogy ez a folyosó Top-Hané alagutjaiba nyílik... Ez tehát nyilvánvaló; de nyilvánvaló az is, hogy Murád nem szökhett volna meg, ha nincsen segítő-társa; mert hogyan juthatott volna ki az alagutból csónak nélkül?...

E pillanatban egy sulyos kéz nehezedett Jean Paul vállára, s amint a francia megrezzenve visszafordult, egy izmos, de már őszbecsavarodó tufekdzsi állott előtte.

- Te még egy kihallgatást kértél Murádtól, - kezdte Azár, mert ő volt; - ha kívánod, én elvezetlek hozzá ugyanazon az uton, amelyen Murád is kimenekült.

Jean Paul gyanakodva nézett a tufekdzsire; de, mielőtt még szólhatott volna, Azár átadta neki azt a kis levelet, melyet Jean Paul a kihallgatás alkalmával nyomott Murád kezébe. A francia csaknem fölkiáltott örömeiben; egy szempillantás alatt lenyelte az áruló levelet, s aztán így szólt:

- Most mar bizom benned. Azt mondod hát, hogy ugyanazon az uton vezetsz Murádhoz, amelyen ő is kimenekült?

- Ugy van, efendi.

- Öltözőjéből ki, a titkos ajtón és Top-Hané alagutjain át?

Azár megdöbbenve nézett Jean Paulra. Honnan tudhatta ez a francia a titkos ajtót és az alagutakat?... Mint minden török, a tufekdzsi is babonás volt; eszébe jutottak a csodák, melyeket Jean Paul a szultán előtt mivelt, s azt hitte, hogy a franciának valóban titkos szellemek szolgálnak. Jean Paul észrevette ezt a megdöbbenést, amelyet rögtön igyekezett kizsákmányolni. Szuró szemével élesen ránézett a tufekdzsire, s mikor ez lesütötte tekintetét, fenyegető hangon rivallt rá:

- Hiába titkolózol... Én mindent tudok!

A tufekdzsi rémulten lépett hátra és reszkető hangon mondta:

- Bocsáss meg, efendi: inkább mindent megvallok!

- Beszélj! - parancsolta Jean Paul szigoruan.

- Nekem Szidi Maluk, a hodzsák szultánja, a parancsolóm, - kezdte Azár. - Ő rendelt ide, hogy vigyázzak Murádra, s így láttam a te csodáidat is, melyeket a szultán előtt miveltél.

- Láttalak! - vágott közbe Jean Paul hirtelen, noha nem is sejtette, hogy a tufekdzsi szintén végignézte azt az előadást.

- Engem megszédített az a gyémántos csillagkereszt, - folytatta Azár bűnbánóan, - melyet a szultán ajándékozott neked...

- És el akartad lopni! - rivallt rá Jean Paul.

Azár lesütötte szemeit, s mindjárt másra tért át:

- Másnap Szidi Maluk megparancsolta, hogy legyek segítségére Murádnak, ha szökni akar. Én meglestelek benneteket s megtudtam, hogy Murád kihallgatást adott nektek. Én is ott voltam...

- Ezt is tudom, - vágott közbe Jean Paul: - te a szultán öltözőjében voltál, Yerba pedig a mennyezet fölött.

Azár végképp oda volt. Most már meg mert volna esküdni rá, hogy Jean Paul mindenható varázsló, aki keresztül lát a falakon is és a vesékben és szivekben olvas. Félelemtől akadozó nyelvvel folytatta:

- Egyszerre csak Murád beszaladt az öltözőbe s elolvasta a te leveledet, melyben még egy kihallgatást kértél tőle. Ekkor beszéltem rá arra, hogy szökjék meg, s egyuttal megígértem neki azt is, hogy hozzávezetlek téged...

- Avval a titkos szándékkal, hogy elrablod tőlem a gyémántos keresztet, - kiáltott föl Jean Paul gunyosan.

- Bocsáss meg, hatalmas efendi! - könyörgött Azár. - Oh, már megbántam ezt a gondolatot.

- Nos, aztán?

- A többit már tudod, - folytatta Azár. - Kötelet kötöttünk az ablakra, mintha Murád arra szökött volna meg, holott a rejtek-ajtón vezettem ki, s most Belgradé erdejében van.

Jean Paul gondolkodott néhány pillanatig. Vakmerő terv merült föl agyában s azt hánytavetette meg magában. Majd, hirtelen elszánással, így szólt:

- Mivel megbántad, amit tettél, megbocsátok. Most pedig figyelj ide. El fogsz vezetni Murádhoz azon az uton, amelyen ő is megszökött. Várj rám a szerály kapujában, ahol majd megmondom, mikor légy Murád öltözőjében, hogy kivezethess a Cseragánból.

Fél óra múlva Jean Paul már ott állott Abdul Hamid előtt, akihez Yerba ezredes vezette be. A szultán nagyon haragos volt és ingerülten förmedt rá a franciára:

- Nos, mi hirt hozol?

- Fölséges padisah, - felelte Jean Paul alázatosan - én visszahozom neked Murádot, ha időt engedsz rá.

- Hol a kezesség erre?

- Kérem fölségedet, - folytatta Jean Paul, - légy kegyes körülfogatni a Cseragánt ma éjszaka, s meg fogod látni, hogy ennek dacára ki tudok szökni a palotából, ugyanazon az uton, amelyen Murád is elmenekült.

- S ha nem sikerül?...

- Akkor eljátszottam az életemet, - felelte Jean Paul szilárdan. - Viszont azonban, ha sikerül, akkor te is hinni fogsz nekem s adsz rá időt, hogy Murádot visszahozhassam ide.

Abdul Hamid gondolkozott pár pillanatig, s aztán így szólt:

- Ahogy kívánod. Ma éjjel tizenegy órakor megkísérelheted a szökést; de ha nem sikerül, az életeddel lakolsz. Ha pedig sikerül, - tette hozzá habozva, - és nem térnél vissza: akkor társad élete veszett el...

Jean Paul szótlánul meghajtotta magát és eltávozott. Egyenesen a szerály kapuja felé tartott, s amint elment Azár mellett, halkán a fülébe sugta: - „Ma éjjel tizenegy órakor”. - Aztán megkereste Djalmát és Renaudot a Bosporus terrasán, ahol sokáig halkán beszélgettek, s avval váltak el, hogy Jean Paul így szólt:

- Tehát két nappal az én eltünésem után.

- Isten legyen velünk! - felelte Renaud sóhajtva.

- A gyémántos keresztre pedig vigyázz! - végezte be Jean Paul.

* * *

Pár perccel éjjeli tizenegy óra előtt Jean Paul, tufekdzsikről körülfogva, már ott állott Murád fogadószobájában. Ugyancsak fegyveres testőrök fogták körül Renaudot és Djalmát is. Pontban tizenegy órakor, nagy kísérettel és Yerba ezredes társaságában, megjelent Abdul Hamid is, és izgatottságtól remegő hangon kérdezte Jean Paultól:

- Készen vagy?

- Készen, fölséges padisah, - felelte Jean Paul szilárdan; - s nyugodt lehetsz, véghez is viszem, amire vállalkoztam.

- A parkot egészen körülfogattam testőreimmel.

- Tudom; és én mégis azon az uton menekülök innen, amelyen Murád megszökött Most be-megyek Murád öltözőjébe; ha öt perc múlva még ott találtok, életem már nem az enyém.

- És akkor se az, - tette hozzá a szultán emelt hangon, - ha testőreim szökés közben elfognak a kertben.

- Te mondtad uram, - felelte Jean Paul nyugodtan, és bement az öltözőbe, melynek ajtaját becsukta maga mögött.

A teremben halálos csend lett. A jelenlévők mind izgatottan lesték a szultánt, aki elővette óráját és sápadtan követte rajta a percmutató lassu járását... Jean Paul ezalatt, miután az ajtót becsukta, nyugodtan lecsavarta derekáról a kötelet, melyet magával hozott, aztán az öltöző ablakához lépett, kitérte azt és óvatosan kitekintett. A holdas éjszakában egész tisztán lehetett látni a tufekdzsiket, akik zárt sorokban fogták körül a palotát, a bokrok pedig itt is, ott is megrörentek, annak jeléül, hogy a park is tele van testőrökkel. A francia elmosolyodott,

rákötötte a kötelet az ablak fájára, a hosszabbik végét ledobta a kertbe, s aztán pár sort irt egy papirlapra, melyet az ablak párkányára tett, hogy rögtön szembetűnjék...

Kint a teremben a néma csönd gyilkos súlylyal nehezedett a jelenlevőkre... Még három perc, - még kettő, - már csak egy, - most!... A megkönnyebbülés sóhaja szakadt föl minden kebelből, a mint a szultán hirtelen föllállt és rekedten mondta!

- Az öt perc letelt!

Yerba ezredes azonnal az ajtóhoz sietett és kitérte a szultán előtt. Abdul Hamid belépett; utána ment Yerba ezredes és egy tufekdzsi a karos gyertyatartóval... Mindnyájan megdöbbenve kiáltottak föl: - az öltöző üres volt, s az ablak keresztfáján ott lógott a kötél, mintha a menekülés útját mutatta volna.

A szultán odaugrott az ablakhoz és lekiáltott:

- Hol a parancsnok?...

A tufekdzsik tömött sora előtt megjelent a testőrök kapitánya és alázatosan tisztelgett:

- Én vagyok, Allah szemefénye!

- Elfogtad azt az embert, a ki kötélen ereszkedett le ebből az ablakból?

- Nem! - felelte a kapitány meghökkenve.

- A fejeddel lakolsz ezért! - dühöngött Abdul Hamid.

- A fejem porba hullhat, ha úgy tetszik neked, - felelte a kapitány alázatosan, - de nem foghattam el senkit, mert abból az ablakból nem ereszkedett le senki.

- Hazudsz és áruló vagy! - csikorgatta fogait a szultán.

- Uram, - rázta a fejét a kapitány, - láttunk ugyan egy árnyékot, mely megjelent az ablakban és hallottuk a lehulló kötél suhogását is; de ez az árnyék eltűnt és nem ereszkedett le az ablakból... Igy volt-e, legények? - fordult a testőrökhöz.

- Igy volt! - harsogták a katonák kórusban.

A szultán nem felelt; a feje zugott, mintha malom-kerekek zakatolnának benne, úgy hogy szinte gondolkodni se tudott már. Ebben a pillanatban találta meg Yerba az ablakra tett levelet. Azonnal fölkapta és hangosan fölolvasta:

„Hogy kiszökhessem a kastélyból, elég volt egy pillanatra elkápráztatnom testőreidet. Igy aztán nem is láttak meg. Ebből is láthatod, fölséges padisah, hogy mit tehettem volna veled, ha csakugyan ellenséged lennék, mint a hogy hiszed!”...

Abdul Hamid révedezve bámult az ezredesre és tompa ércetlen hangon mondta:

- Most már hiszek neki... De visszahozza-e Murádot?

- Ha visszahozza, - felelte Yerba halkán, - akkor nincs jutalom, a melyet meg ne érdemelne!

Top-Hané alagútjai.

A Cseragán-palota néptelen folyosóin hangos kongással verte az óra az éjfélt. Renaud össze-rezzenve tekintett föl a tervrajzról, mely ki volt terítve előtte az asztalon, Murád öltözőjében!... Éjfélt, és Djalma még nincs itt!... Ah, most!... A fogadó teremnek folyosóra nyíló ajtaja halkan csettent, aztán gyorsan surranó léptek nesze hallatszott, majd kinyílt az öltöző ajtaja, - s a küszöbön mosolyogva állt meg Djalma, mint az ezeregy-éjszaka csodaszép tündérr királynője.

- Djalma, én édes angyalom! - röppent el a csodálat szenvedélyes kiáltása Renaud ajkairól.

- Csitt! - susogta Djalma, mutató ujját az ajkára téve: most nincs időnk semmire... Siessünk!

Renaud mély tisztelettel megcsókolta a fiatal leány kezét, fölszedte a térképet az asztról, s megnyomta a titkos rugó gombját a falban... Halk csettenéssel nyílt kétfelé a fal s a fekete háttérben egy lépcső látszott...

- Mintha a sirba vezetne! - rázkódott össze Djalma tétován.

- Pedig a szabadság útja ez! - felelte Renaud mosolyogva.

A francia meggyújtotta kis tolvaj-lámpását és előre ment. Djalma óvatosan, de elszántan követte, s mihelyt ő is a lépcsőkön állt, Renaud ismét megnyomta a titkos rugót, mire a rejtekajtó halk csettenéssel bezárult mögöttük. Most már koromsötétség fogta körül őket s éppen csak pár lépésnyire láthattak, a mennyre a lámpás elvilágított.

Lassan mentek lefelé a lépcsőn, egymás kezét fogva, azzal a szorongó érzéssel, melyet az ismeretlen veszély ösztöne a legbátrabb és legkönnyelműbb emberben is egyaránt fölkel. Végre leértek a lépcsők aljára s aztán gyorsan nesztelenül haladtak az alagutban tovább. Köröskörül halálos csönd volt, csak a saját lépteik zaját és izgatott lihegésüket lehetett hallani. Egyszerre aztán Djalma hirtelen megállt és halkan fölsikoltott; megállt Renaud is, és mind a ketten léleketüket visszafojtva hallgatóztak...

Kétségtelen volt, hogy valaki jár az alagutbau... Azaz hogy többen járnak, és pedig alighanem katonák, mert mintha a fegyverek halk csörrenését is hallani lehetett volna a sötétben.

- Bátorság! - suttozta Renaud halkán.

- Jönnék! - lihegte Djalma elfulladó hangon. - Oltsd el a lámpát... gyorsan...

Renaud azonnal engedelmeskedett s most koromsötétség fogta körül őket... Ez azonban alig tartott pár pillanatig, mert nemsokára vörösés fény villant föl előttük, s az előbbi zaj is mintha közeledett volna. Djalma görcsösen belekapaszkodott Renaud karjába, aki ugyanekkor előhuzta revolverét és halálraszántan várta az üldözőket... Mert csakis az üldözőik lehetek ezek, akik valami módon észrevették a szökést és most a nyomukba eredtek.

- Meneküljünk az egyik oldal-folyosóba! - sugta most Renaud halkán.

S megragadván a félig ájult Djalma kezét, gyorsan magával vonszolta őt a legközelebbi alagutba. De alig mentek husz lépésnyire ebben az oldal-folyosóban, amikor megkövülve, halálra rémulten álltak meg... Itt is hallották a lépések zaját, s a fegyverek csörgése most már egész világosan hallatszott. Körül voltak tehát fogva?...

Alig negyven lépésnyire tőlük fordult az a folyosó, amelyben jártak, és a zaj arról az oldalról közeledett. A két szökevény egészen a falhoz lapult, és várta, hogy mi lesz. Most föltűnt a folyosónál a vörösés fény, - aztán erős lábdobogás hallatszott, mintha legalább is tizenöt-husz katona lépne egyszerre... s a következő pillanatban eltűnt a fény, a lépések zaja szünni kezdett és csakhamar el is tűnt a sötét folyosók utvesztőjében.

Renaud megszorította Djalma kezét, aki már alig állt a lábán félelmében, és gyorsan szaladni kezdett vele. Nem tudta, hogy merre, csak szaladt, rohant, s egyre gyorsította futását, mert a lépések zaját és a fegyver-csörgést még mindig hallani vélte. Egyszerre aztán ijedten sikoltottak föl mind a ketten és lihegve álltak meg: - a lejtősödő folyosó fenekét előntötte a víz s ők már bokáig vízben álltak.

- Most merre menjünk? - kérdezte Djalma reszketve.

- Keresztül a vizen, - felelte Renaud elszántan. - Ha túl leszünk rajta, bizonyára megszabadulunk üldözőinktől is.

Ölbe kapta a fiatal leányt és gyorsan sietett vele előre. A folyosó azonban egyre lejtősödött s a víz lassanként térdig ért neki.

- Semmi, - nyugtatta meg a reszkető Djalrát, aki szintén észrevette ezt: - a folyosó süllyedt egy kicsit, de bizonyára ismét emelkedni fog s akkor túl leszünk minden...

Nem végezhette be a mondatot, melynek utolsó szava hörgő sikoltásba fulladt. A talaj ugyanis hirtelen elveszett lábai alól és Renaud valami gödörbe zuhant... Roppant erőfeszítéssel állva maradt ugyan, de a víz már a válláig ért.

- Semmi, semmi, - ismételte megnyugtató hangon: mindjárt kint leszek ebből a gödörből.

De ez meddő vigasztalás volt, mert a következő pillanatban bugyborékolni kezdett a víz és Renaud érezte, hogy a lábai süllyednek. A ragadós anyag vaskapcsok módjára fogta meg lábait és huzta, vonta lefelé a mélységbe. A víz már nyakáig ért.

- Djalma, - szólt rekedten: - próbáld meg, hátha te még vissza tudnál futni a partra; én már...

- Nem, nem! - kiáltott a fiatal leány és görcsösen megkapaszkodott Renaud nyakában: - én is veled akarok meghalni.

S az élet önkénytelen ösztönével hangosan sikoltozni kezdett:

- Segítség!... Segítség!...

Az alagút boltjai rémesen verték vissza a sikoltozás visszhangját, a melyre azonban semmi válasz nem jött. A víz már Renaud ajkáig ért, s a szerencsétlen egészen hátra hajtotta a fejét, hogy a víz minél későbbben lepje el.

- Segítség! - sikoltott Djalma harmadszor is.

A halálos csöndben csak a víz halk csobogása hallatszott. Az iszapos habok már elborították Renaud fejét, a ki még egyre süllyedt és kétségbeesetten szorította össze ajkait, visszafojtván lélekzetét, hogy ne kelljen vizet nyelnie... Így tusakodott a halállal másfél percig, - ah, micso-da örökkévalóság volt ez! - aztán eleresztette Djalrát, szétcsapott karjaival a vízben, s a fiatal pár hanyatt vágódott a bugyborékoló vízben...

* * *

Két nappal e rémes jelenet előtt, ugyancsak Top-Hané alagútjain át, Jean Paul szerencsésen kijutott a Cseragán palotából a Bosporusra, a hol Azárral együtt a készen tartott csónakba szállt. Kiszállván a tulsó partra, készen tartott lovakra ültek s vágatva nyargaltak Belgradé rengetegei felé. A fák és bokrok egyre sűrűbbek lettek, s a két lovas nem sokára bejutott az erdőbe, a melyen át széles kocsit vezetett.

- Nem sokára a városhoz érünk, - mondta Azár, - de nem kell félned efendi, mert a város néptelen.

- És miért néptelen?

- Mert a házak a vízvezeték fölött feküdtek és megfertőzték a vizet. A szultán tehát 1894-ben elrendelte, hogy a lakosság költözzék ki a városból. Azóta Belgradé néptelen; illetőleg - tette hozzá finoman mosolyogva, - a hodzsák ütöttek tanyát benne.

Rövid félóra múlva a két szökevény a város kapujához ért. Azár leszállt lováról, melyet fához kötözött, s példáját Jean Paul is követte. Aztán megindultak a mecset felé, miközben Azár halkán sugta a franciának:

- Ne ijedj meg semmitől; mivel a gyémántos kereszt nincs nálad, nem is kell félned...

Kopogott a mecset ajtaján, mely csakhamar kinyílt, és Jean Paul szemtől-szemben állt a koldus-királylyal.

- A bölcs varázsló, - jelentette Azár alázatosan.

- Ah, a tudós feranghi? - szólt Szidi Maluk s kíváncsian fordult Jean Paul felé. - Te vagy az a bűvész, akit Abdul Hamid a gyémántos csillaggal megajándékozott?... Nos, mutasd ezt a kincset!

- Szívesen megmutatnám, - felelte Jean Paul könnyedén, - ha nem küldtem volna haza Franciaországba.

- Ah?!...

A koldus-király boszus meglepetéssel nézett Jean Paulra, majd gyanakodva fürkészte Azár arcát, de a tufekdusi olyan álmélkodó pofát vágott, mintha őt is meglepte volna ez a nem várt ujság.

- Te, persze, azt hiszed, - szólt most Jean Paul gunyosan, - hogy ha itt lenne a csillagkereszt, hát ellophatnád tőlem?

- Hazudsz! - rikácsolta Szidi Maluk, fölháborodást színelve, bár a hangja reszketett.

- Én azonban jóval fizetek ezért a gonosz szándékért, - folytatta Jean Paul, ügyet se vetve Szidi Maluk fölháborodására, - s ha szolgálatomba állsz, megmutatom neked azt a rejteket, ahonnan a diván titkos tanácskozásait is kihallgathatod a Yildiz-kioszkban.

- Te?...

- A feranghi ismeri a Cseragán titkos folyosóit és a Top-Hané alagutjait is, - szólt közbe Azár alázatosan.

Szidi Maluk gyanakodva, bizalmatlanul nézett hol Jean Paulra, hol Azurra, s végre így szólt:

- Ha ezt megteszed, barátod és szolgád vagyok...

- Mindenekelőtt Muráddal akarok beszélni, még pedig négyszemközött, - szólt Jean Paul határozottan.

- S aztán?...

- Aztán elvezettek arra a rejtekhelyre, ahonnan kihallgathatod a diván tanácskozásait.

Szidi Maluk habozott pár pillanatig, majd elszánta magát és így szólt:

- Bizom benned, feranghi, mert Azár azt mondja, hogy ismerted a palota és a Top-Hané alagutjait... Jer velem.

Átmentek a mecset hajóján s egy kis mellékajton át tágas terembe jutottak, ahol több gyertya égett. Murád az asztal mellett ült s mélyen elmerülve gondolataiba, két tenyerébe támasztotta fejét. Szidi Maluk szóltanul intett a franciának, aki belépett s csöndesen becsukta maga mögött az ajtót. Aztán lassan odament Murádhoz és halkán így szólt:

- Fölséges uram...

Murád hirtelen fölrezzent és idegesen kiáltott föl:

- Ki az?... Mit akarsz?

Jean Paul kivette zsebéből a rubint és odanyujtotta Murádnak.

- Renaud nevében, - mondta halkán.

- Renaud... Renaud! - ismételte Murád fájdalmasan; - egyetlen hű emberem! És ez a rubin volt az, amelyről rá kellett ismernem, hogy ő az! Nos, mit kívánsz?

- Renaud meghalt, - felelte Jean Paul, - de maradt egy fia, aki visszajött ide Franciaországból, hogy beváltsa a hűségküit, melyet apja felségednek tett. És most azt kérdezem: akard-e fölséges uram, a teljes szabadságot, a trónt, a mely jog szerint megillet?

- Agyrém... ábránd! - sóhajtotta Murád. Fömládoznátok magatokat értem, aki már öreg és törődött vagyok, s ha trónra jutnék is, nem volna erőm és időm, hogy újjá teremtem Törökországot. Nem, nem!... Allah nem akarta így, mikor harminc évvel ez előtt megfosztott a tróntól; ma pedig én nem akarok polgárháborút támasztani hazámban.

- Miért szöktél meg hát a fogságból? - kérdezte Jean Paul csodálkozva.

- Hogy megmentsem Djalmát, - felelte Murád. Ha a szultán megesküszik a Koránra, hogy szabadon bocsátja őt, én visszatérek fogságomba és soha többé nem kell félnie tőlem.

- Az a Djalma, a kit fogva tartanak a Cseragánban, holnapután éjjel megszökik Renauddal, - szólt Jean Paul komolyan.

- És a másik? - kérdezte Murád szorongva: - hátha a másik az igazi?

- A másikat a francia nagykövetségtől szöktetjük meg, s aztán együtt hajóra ülünk mindnyájan, és megyünk Franciaországba... Oh, jöjj velünk, fölséges uram, ha már a trónra nem vágysz!

Murád hallgatott pár pillanatig, s aztán reszkető hangon mondta:

- Tégy, a hogy jónak gondolod. Ha végső éveimet a két Djalma közt élhetem le, örökké áldani fogom Allah-t és vele téged, a ki nekem ezt a boldogságot biztosítottad!...

* * *

Két nappal később Murád, Jean Paul és Szidi Maluk vágatva közeledtek Szent Lajos kápolnája felé, amely mögött a francia nagykövetség épülete fekszik. Az előre megállapított terv szerint Szidi Maluk titokban értesítette Djalmát, hogy ezen az estén megszöktetik, s a megállapodás az volt, hogy Djalma nyitva hagyja az ablakát, a melyen át leereszkedik az utcára. Odalent pedig egy hodzsa fog őrt állani, várva míg Murád odaér társaival s ekkor, három bagoly-huhogásra, Djalma a neki átadott kötél-létrán leszáll az emeletről.

Mihelyt a három lovas megállt a kápolna oldalánál, ennek egyik oszlopa mögül egy sötét alak lépett elő.

- Te vagy az, Jakub? - kérdezte Maluk halkán.

- Én már csak voltam Jakub, - felelte a kérdezett rekedten; - fél óra mulva már Allah színe előtt leszek.

- Mi történt? - kérdezte Jean Paul ijedten.

- Yerba emberei megrohantak és elrabolták a leányt, - felelte Jakub elhaló hangon. Én nyolc törzsúrast kaptam és... és...

Többet nem mondhatott, mert ájultan hanyatlott a kövezetre. Murád és Jean Paul elszörnyedve nézték a vérző hodzsát, mialatt Szidi Maluk keskeny ajkain elégedett mosolygás játszadozott. A koldus- király elérte célját. Ha sikerült volna Murádnak Franciaországba szöknie a két Djalmával, akkor csönd és nyugalom lett volna Konstantinápolyban, s Abdul Hamidnak semmi oka se lett volna rá, hogy a hodzsák félelmetes szervezetétől féljen. Ez tehát Szidi Maluk hatalmának az alkonyát jelentette volna, mert ő csak a zavarosban tudott halászni. Ezért kellett, legalább az egyik Djalmát ismét Abdul Hamid hatalmába adni, hogy evvel a csalétekkal itt tarthassa, esetleg ismét foglyul ejthesse a szerencsétlen Murádot. Ő tehát értesítette Yerbát a francia nagykövetségen őrzött Djalmának tervezett megszöktetéséről, s a szultán kegyetlen ezredese elvégezte a többi.

Murád némán bámult a vérében fetregő hodzsára, s végre, szilárd elhatározással, így szólt Jean Paulhoz:

- Djalmát meg kell mentenünk. Vezess engem a titkos folyosón abba a rejtekbe, a hol diván titkos üléseit megleshetem...

- Szembe akarsz szállani?...

- Nem, - vágott közbe Murád hevesen: - békét akarok kötni vele, hogy vége legyen a testvér-villongásnak.

Az utolsó áldozat.

Mind a hárman szótlanul siettek a Top-Hané felé, hogy az egyik vasajtón át a földalatti alagutakba szálljanak le. A mint föl akarták huzni a terraszbba eresztett kerek vas-födöt, az árnyékból Azár lépett ki, s halkán így szólt:

- Jó hogy itt vagy, efendi. Valaminek történnie kellett odabent, mert a feranghi nem jött meg Djalmával.

- Bizonyára elkéstél, - döbönt meg Jean Paul: - s ők visszatértek, mert nem találtak itt téged.

- Már két órával a kitűzött idő előtt itt voltam, efendi, - mentegetőzött Azár, - de semmit se hallottam.

- Akkor elfogták őket! - gondolta magában Jean Paul szorongva.

Pedig csalódott; mert Djalma és Renaud éppen ebben a pillanatban fordultak be abba a folyosóba, a melynek a végében az ingoványos fenék és a mély gödör később elnyelte őket.

- Siessünk, - szólt közbe Murád izgatottan. Nincs veszteni való időnk, ha meg akarjátok menteni őket. Én ismerem Abdul Hamidot.

Mind a négyen sietve indultak meg az alagutban és gyorsan haladtak előre a lámpás világánál. Egyszerre csak Szidi Maluk hirtelen megállt s föltartotta az ujját:

- Pszt!...

Mindnyájan megálltak és feszülten hallgatóztak, de semmi neszt se hallottak.

- Ugy látszik, csalódtam, - csóválta fejét a koldus-király.

Alig tettek azonban tizenöt-husz lépést, midőn ismét megállt és így szólt:

- Most azonban jól hallottam... Segítségért kiáltott valaki!

- Ezek csak ők lehetnek! - kiáltott föl Jean Paul izgatottan.

- Segítség! - hangzott tompán a távolból a szerencsétlen Djalma sikoltása.

- Végük van! - kiáltott föl Azár rémülten: - eltévedtek az alagutban és az ingoványos folyosóra jutottak, ahonnan nincs menekvés!

- Isten segítségével mindenünnen van menekvés! - kiáltott föl Jean Paul elszántan. - Előre!

A francia és Azár lélekszakadva futottak az alagutban arrafelé, ahonnan a segélykiáltást hallották. Csakhamar odaértek a vízhez, ahol az alagut lejtősödött, - s már bokáig gázoltak benne, amidőn Djalma, akit Renaud ereje végső megfeszítésével hátradobott, nagy csobogással eléjük zuhant. Azár azonnal fölkapta a szegény leányt, aki elhaló hangon nyögte:

- Mentsetek meg!... Ott, ott, lesülyedt a vízbe!

Jean Paul, akinek egyik kezét Azár fogta, lebukott a víz alá, megtalálta Renaud föltartott karjait és gyorsan fölszínre hozta. Pár percnyi erős rázás és dörzsölés után a fiatal francia eszméletre tért, és meg volt mentve!...

Ezalatt Abdul Hamid a diván tanácskozó termében ült trónusán s előtte reszketve állt a másik Djalma, akit aznap éjjel raboltatott el Yerba ezredes a francia nagykövetségtől. Az ezredes egész csomó tufekdzsivel fogatta körül a boldogtalan leányt, akire a szultán fogcsikorgatva rivallt rá:

- Elég soká tartott már ez a komédia. Tudni akarom, hogy kettőtök közül melyik az igazi Djalma. Felelj: és úgy felelj, hogy élet és halál függ a szavadtól! Megértettél?...

A fiatal leány csak bólintott, mert szólni már nem birt.

- Nos?... Melyik az igazi Djalma?... Feleletet várok!

- Allah a tanum, - zokogta a fiatal leány, - hogy nem tudom!

- Ah, nem tudod? - hörögte a szultán vak dühében. - Hé, tufekdzsik! Hozzátok elő az ólmos korbácsot!

Djalma rémulten sikoltott föl és félájultan hátratántorodott. Az egyik vad albán testőr azonban megragadta karcsuklójánál és durván fölrántotta a földről, mialatt hárman is siettek a szörnyű kinzó-eszközért, melylyel az engedetlenkedőket szokták megbüntetni a háremben.

A kegyetlen gazember már megsuhogtatta feje fölött a korbácsot s éppen le akart sujtani vele, mikor dörgő hangon lekiáltott valaki a fejük fölül:

- Megálljatok!...

Mindnyájan ijedten néztek össze... Honnan jött ez a hang?... Abdul Hamid rémulten kapott homlokához: - eszébe jutott, hogy a szelámlík napján ugyanebben a teremben megjelent előtte Murád arca és beszélt is hozzá... Föltekintett a mennyezetre, s látta, hogy egy darab papiros lassan libegve száll alá... De Yerba ezredes is meglátta a papirost; gyorsan odaugrott és elkapta.

- Olvasd! parancsolta a szultán rekedten félelmében.

És Yerba olvasta, amint következik:

Öcsém,

Szabad vagyok s egy szavamba kerül, hogy hadsereg támadjon ellened a tőlem elrabolt trón visszavivására. De én nem akarom ezt. Küldj ki mindenkit a teremből, csak Djalmát tartsd ott, s akkor én kezedbe adom magamat, ha megesküszöl a Koránra, hogy szabadon ereszted ezt a Djalmát és nem üldözöd a másikat se. Tudod, hogy rabja vagyok a szavamnak; eszerint határozz!

Murád.”

Halotti csönd lett. Mindenki a szultán arcát vizsgálta, amely egymás után tükrözte a megdöbbenés, a rémület és az öröm érzéseit, melyek lelkében viharzottak. Tudta, hogy bátyja mindig megtartotta szavát, s ebben bizakodva, végre így szólt:

- Mind menjetek ki. Csak Djalma maradjon itt.

Yerba ezredes és a tufekdzsik egy szempillantás alatt eltávoztak; a szobában csak a szultán és Djalma maradtak s izgatottan vártak. Néhány perc múlva halk csettenés hallatszott a szomszéd-szobában, aztán az ajtót eltakaró nehéz függöny félrelibbent, s az álmélkodó szultán előtt ott állott Murád.

- Elfogadod a cserét, öcsém? - kérdezte szeliden.

- Most, hogy a hatalmamban vagy? - szólt Abdul Hamid kárörömmel. Hiszen csak kiáltanom kell s a tufekdzsik...

Mielőtt többet mondhatott volna, Murád elővette revolverét, melyet rászögezett Abdul Hamidra s hidegen így szólt:

- Kiálts tehát. A tufekdzsik rögtön mellém szegődnek, mihelyt látják, hogy halott vagy.

Abdul Hamid halálsápadt lett és dadogva mondta:

- Hiszen csak tréfáltam...

- Magam is úgy gondoltam, - felelte nyugodtan Murád, s eltévén revolverét, odafordult Djalmához:

- Én vagyok Murád...

- Oh, fölséges szultán - szólt a fiatal leány könyekig meghatva és letérdelt elébe a földre.

- Nem, leányom, - rázta fejét Murád szeliden és fölemelte a földről. - Jer, ölelj meg: hisz úgy lehet, hogy a nagyapád vagyok. Allah nem engedte megérnem, hogy tudjam: kettőtök közül melyik az unokám. Éljetek boldogan mind a ketten és gondoljatok néha rám is, aki egyformán szeretlek mind a kettőtöket... És most elmegyek; azoktól, akik jönnek, ne félj: a testvéredhez vezetnek téged.

Ezt mondván, megcsókolta a könyező leányt és szilárd hangon szólt Abdul Hamidnak:

- Menjünk, öcsém. Te magad vezess vissza börtönömbbe, a Cseragánba, ott majd elvégezzük a többi.

Mire Yerba és a tufekdzsik visszaértek a terembe, Djalmának már nyoma se volt és Abdul Hamid is eltávozott Muráddal, aki visszatért rabnak a Cseragán-palotába.

* * *

Másnap délben nagy kürtöléssel indult el a *Ville de Cette* nevű francia gőzös az Aranyszarkikötőből. A fődélzet utasai közt ott volt a két francia és a két Djalma. Szívükben még küzködött a bánat az örömmel, s még nem tudták, hogy nem keseríti-e meg valami fájdalom ezt a boldogságot, melyet oly drága áron vásároltak meg.

Kint a városban megcsendült a mecsetek magas minaretjéről a müezzin ájtatos szava:

- La illah il Allah ve Mohamed reszul Allah!

„Egy az Isten és Mohamed az Allah prófétája!”

És a szultán, a próféta zöld köpönyegében, a Hamidié-mecsetbe lovagolt, hogy a Bajrám-ünnepet megnyissa. Négy sorban álltak falat a tufekdzsik az utcákon, míg a fényes padisah megtette azt a négyszáz lépésnyi utat a Yildiz-kioszktól a mecsetig, ahol beült rácsos páholyába. Az arca sápadt, homlokán verejték gyöngyözik, nyugtalan szeme révedezve jár egyre az ajtón...

Végre nyílik az ajtó és Yerba ezredes lép be rajta. Ő is sápadt, de alattomos szemeiben titkos öröm tüze ég, amint jelenti:

- Murád fekete kávéért. Valami fehér port kevert bele, amelyről azt mondta, hogy erőt ad. Mikor megitta, összeesett és meghalt...

A szultán nagyot lélezett és félájultan dőlt vissza székében. A szemei elsötétedtek, mintha fekete árnyék suhant volna el előtte, - de ez csak egy pillanatig tartott. Aztán, kegyes szemforgatással, farizeus alázattal mondta:

- Allah akarta így!

- Vége -